

**ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ**

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres Extraordinaires au sein des Tribunaux Cambodgiens

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

Trial Chamber
Chambre de première instance

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩ កញ្ញា ២០០៧/អវតក/អជសជ
Case File/Dossier No. 002/19-09-2007-ECCC/TC

ចំពោះមុខ:

ចៅក្រម និង ណុន

ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT

ចៅក្រម យ៉ា សុខន

ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE

ចៅក្រម យូ ឡត្តរា

កាលបរិច្ឆេទ:

ថ្ងៃទី ១៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៣

ភាសាដើម:

ខ្មែរ/អង់គ្លេស/បារាំង

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:

សាធារណៈ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 15 / 08 / 2013
ម៉ោង (Time/Heure): 15:25
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Sann Rada

**សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំនាស់ទៅនឹងគណៈកម្មាធិការស៊ើបអង្កេតជាតិសម្រាប់ស្រុកស្រាបៀង
សាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកទៅសំណុំរឿង ០០១ ដែល
ស្នើសុំដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី**

សហព្រះរាជអាជ្ញា

ជា លាង
Andrew CAYLEY

ជនជាប់ចោទ

នួន ជា
ខៀវ សំផន

សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ពេជ អង្គ
Elisabeth SIMONNEAU FORT

មេធាវីជនជាប់ចោទ

សុន អុណ
Victor KOPPE
គង់ សំអុន
Jacques VERGÈS
Arthur VERCKEN
Anta GUISSÉ

១. សេចក្តីផ្តើម

1. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (“សហមេធាវីនាំមុខ”) ស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី¹ បណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះ² ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងឯកសារសម្ភារៈពាក់ព័ន្ធ³ (ជារួមហៅថា “ឯកសារ”) និងប្រតិចារិកសំណុំរឿង០០១ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ⁴។ មេធាវីការពារក្តី ទួន ជា (“ទួន ជា”) និងមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន (“ខៀវ សំផន”) ជំទាស់នឹងសំណើសុំនេះ⁵។

¹ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ ស្នើសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរផ្សេងៗជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់រួមបញ្ចូលទាំងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងអំឡុងពេលការស៊ើបអង្កេតបឋម និងចម្លើយធ្វើឡើង ឬប្រមូលដោយ DC-Cam និងអង្គភាពដទៃផ្សេងទៀត។

² ផ្អែកតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងមួយទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីចោទប្រកាន់អំពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ ពាក្យបណ្តឹងបែបនេះ ត្រូវបានចាត់នីតិវិធីដោយអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ និងត្រូវបានបញ្ជូនទៅសហព្រះរាជអាជ្ញា។ ពាក្យបណ្តឹងត្រូវរួមបញ្ចូលអត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកប្តឹង កម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង សេចក្តីសង្ខេបនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ព័ត៌មានលម្អិតនៃសាក្សីសក្តានុពល និងភ័ស្តុតាងណាមួយដែលអ្នកប្តឹងមាន (វិធាន ៤៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងមាត្រា ២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមនៃជនរងគ្រោះ)។

³ ដើម្បីអាចទទួលស្គាល់ថាជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជនរងគ្រោះត្រូវតែដាក់ពាក្យស្នើសុំទៅអង្គភាពជនរងគ្រោះ ដែលក្រោយមកបញ្ជូនពាក្យស្នើសុំនេះទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ពាក្យស្នើសុំត្រូវតែបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យបានច្បាស់ និងបញ្ជាក់អំពីព្យសនកម្មដោយផ្ទាល់ខ្លួន ដែលជាផលលំបាកដោយផ្ទាល់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ។ ដូចនេះ របាយការណ៍របស់អង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ ភ័ស្តុតាងអំពីព្យសនកម្មដែលខ្លួនទទួលរង ភ័ស្តុតាងណាមួយដែលអ្នកប្តឹងមាន និងឯកសារសម្ភារៈផ្សេងទៀតដែលភ្ជាប់មកជាមួយ និង/ឬ ទម្រង់ផ្នែកនៃពាក្យសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (វិធាន២៣ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងមាត្រា៣ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមនៃជនរងគ្រោះ)។

⁴ ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីអំពីការស្នើសុំឱ្យទទួលយកភ័ស្តុតាងនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងឯកសារផ្សេងទៀត ឯកសារ E223/2/7 ថ្ងៃទី ០៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សំណើសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបានកែសម្រួល”) ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់បំផុត ១(ក) ឯកសារ E223/2/7.1, ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក ឯកសារ E223/2/7/1.1។ សារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអំពីឧបសម្ព័ន្ធទី ១២ និងទី ១៣ ដែលបានកែសម្រួលឡើងវិញក្នុងបញ្ជីឯកសារសម្រាប់សវនាការរបស់ខ្លួន អនុលោមតាមវិធាន៨០(៣) (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងពាក្យបណ្តឹង) ឯកសារ E278 ថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សំណើសុំរបស់ក.ស.ពដែលត្រូវបានកែសម្រួល”), ឧបសម្ព័ន្ធ ១២ ឯកសារ E278.3 (“ឧបសម្ព័ន្ធទី១២ដែលត្រូវបានកែសម្រួល”), ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ ឯកសារ E 278.4 (“ឧបសម្ព័ន្ធទី១៣ ដែលត្រូវបាន

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

២. សាវតារ

2. នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ១.៨១៩ និងប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង០០១ ចំនួន៦៩^៦។ នៅថ្ងៃជាមួយគ្នានេះដែរ សហមេធាវីនាំមុខ បានស្នើសុំដាក់ឯកសារចំនួន ៨.១១០^៧។ នៅថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ សហមេធាវីនាំមុខ បាន កាត់បន្ថយចំនួនឯកសារដែលស្នើសុំ មកត្រឹមចំនួនឯកសារដែលធ្វើឡើងដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

កែសម្រួល) ដែលរួមបញ្ចូលឧបសម្ព័ន្ធទ១ - ប្រតិចារិកសំណុំរឿង០០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឯកសារ E9/31.1 (“ឧបសម្ព័ន្ធទ១”)។ សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសេចក្តីជំទាស់របស់សហមេធាវីការពារក្តី ចំពោះការទទួលយកកំណត់ហេតុសាក្សី ពាក្យបណ្តឹង និងប្រតិចារិក ឯកសារ E277/1 ថ្ងៃទី ២៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ (“ចម្លើយ តបរបស់ក.ស.ព”)។ សារណាតបរួមរបស់សហមេធាវីនាំមុខ ទៅនឹងសេចក្តីជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីស្តីពីភាពអាចទទួលយក បាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ឯកសារ E277/2 ថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សារណាតប របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”)។

⁵ ការឆ្លើយតបជាបឋមទៅនឹងសំណើបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវកំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិក ឯកសារ E96/8/1 ថ្ងៃទី ០៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ (“ចម្លើយតបជាបឋមរបស់ នួន ជា”)។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានអនុលោមតាមវិធាន ៩២ អំពីច្បាប់អនុវត្តលើការទទួលយកជាភស្តុតាងនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្ម ផ្ទាល់មាត់ អនុលោមតាមវិធាន៩២ ឯកសារ E277 ថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (“ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន”)។ ការជំទាស់ ទៅនឹងសំណើសុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិក ឯកសារ E223/2/8 ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (“ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា”)។ ឧបសម្ព័ន្ធបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹងការជំទាស់ទៅនឹងកំណត់ ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិកនានា ឯកសារ E223/2/8/1 ថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (“ចម្លើយតបបន្ថែម របស់ នួន ជា”) ឧបសម្ព័ន្ធទ ឯកសារ E223/2/8/1.2, ឧបសម្ព័ន្ធទ២ ឯកសារ E223/2/8/1.3, ឧបសម្ព័ន្ធទ៣ ឯកសារ E223/2/8/1.1 (ជារួមហៅថា “ឧបសម្ព័ន្ធ ១-៣”)។ សេចក្តីជំទាស់របស់លោក ខៀវ សំផន ទៅនឹងការដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សានូវសក្ខីកម្ម ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយចំនួនដែលស្នើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ឯកសារ E208/5 ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (“ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ ខៀវ សំផន”), ឧបសម្ព័ន្ធទ១ ឯកសារ E208/5.1, ឧបសម្ព័ន្ធទ២ ឯកសារ E208/5.2, ឧបសម្ព័ន្ធទ៣ ឯកសារ E208/5.3, ឧបសម្ព័ន្ធទ៤ ឯកសារ E208/5.4, ឧបសម្ព័ន្ធទ៥ ឯកសារ E208/5.5, ឧបសម្ព័ន្ធទ៦ ឯកសារ E208/5.6, ឧបសម្ព័ន្ធទ៧ ឯកសារ E208/5.7 (ជារួមហៅថា “ឧបសម្ព័ន្ធ ១-៧”)។

⁶ បញ្ជីឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសម្រាប់សវនាការស្របតាមវិធាន ៨០(៣) ឯកសារ E9/31 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ១, ១៩-២១ (“បញ្ជីរបស់ក.ស.ព ចុះខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១”) ឧបសម្ព័ន្ធ ១១ - ប្រតិចារិកសំណុំរឿង០០១ របស់អង្គ ជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឯកសារ E9/31.11, ឧបសម្ព័ន្ធ ១២ - សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ឯកសារ E9/31.12 ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ - បណ្តឹង ឯកសារ E9/31.13។

⁷ បញ្ជីឯកសារ និងវត្ថុតាងរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឧបសម្ព័ន្ធទ៧ និង៨) ឯកសារ E9/32 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៣។

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ចំនួន ៣.៨៦៦ នាក់ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២^៨។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើក ទីមួយស្តីពីភាពអាចទទួលយកបានភ័ស្តុតាងជាឯកសារ ដែលបានចេញនៅថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលយកឯកសារចំនួន ១៩៧ និងប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង០០១ចំនួន ៦ ដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងការបង្ហាញភ័ស្តុតាងអំពីសារតារប្រវត្តិសាស្ត្រ ព្រមទាំងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធទំនាក់ទំនង និង រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល^៩។

3. នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនៅថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ (“សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយ”) អង្គជំនុំជម្រះ ដោយបានយោងទៅលើវិធាននីតិវិធីដែលបង្កើតនៅកម្រិតអន្តរជាតិ បានសម្រេច ថា ផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌមួយចំនួន កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងប្រតិចារិក ត្រូវ បានទទួលយក ដោយមិនចាំបាច់ផ្តល់ឱកាសឱ្យតទល់គ្នា ជំនួសឱ្យការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់^{១០}។ អង្គជំនុំជម្រះបានណែនាំភាគីនានាឱ្យពិនិត្យ មើលបញ្ជីឯកសាររបស់ខ្លួនត្រឹមថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ អនុលោមតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃភាពអាចទទួលយកបាន ដូចមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេច លើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីគោលបំណងនៃភ័ស្តុតាងរបស់ឯកសារនីមួយៗ ឱ្យបាន ច្បាស់លាស់ ឬប្រភេទនៃឯកសារ (ជាពិសេសនៅពេលមូលហេតុជាក់លាក់នានាត្រូវបានលើកឡើង សម្រាប់ជាយុត្តិកម្មលើការទទួលយកកំណត់ហេតុទាំងឡាយ ដែលបង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយា របស់ជនជាប់ចោទ ដោយមិនចាំបាច់ស្តាប់សក្ខីកម្មសាក្សីនៃកំណត់ហេតុទាំងនោះនៅក្នុងសវនាការ) ហើយភាគីត្រូវពិចារណាស្នើសុំដាក់តែចំនួនគំរូតំណាងមួយ នៃប្រភេទភ័ស្តុតាងនីមួយៗ នៅពេលដែល

⁸ បញ្ជីឯកសារ និងភ័ស្តុតាងដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់សហមេធាវីនាំមុខដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចអង្គហេតុ ទាំងបួនដែលត្រូវធ្វើសវនាការនៅដំណាក់កាលដំបូង ឯកសារ E109/2 ថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១។

⁹ សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ទៅនឹងឯកសារដែលបានស្នើសុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ A1-A5 របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងចំពោះឯកសារដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងកថាខណ្ឌនានានៃដីកាដោះស្រាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុចំនួន ពីរដែលត្រូវធ្វើសវនាការនៅដំណាក់កាលដំបូងនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ឯកសារ E185 ថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ (“សេចក្តី សម្រេចស្តីពីក្របខណ្ឌឯកសារ”) ឧបសម្ព័ន្ធ ក ឯកសារ E185.1 ទំព័រ១៩-៣៧, ៤១-៤៨ (ជាភាសាអង់គ្លេស) (ទទួលយកចម្លើយ ទាំងឡាយដែលធ្វើឡើង ដោយ DC-Cam និងស្ថាប័នផ្សេងទៀត, កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត និងការស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា)។

¹⁰ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឯកសារ E96/7 ថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ (“សេចក្តី សម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ”) កថាខណ្ឌ ២០-៣៣ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី។

Handwritten signature

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ភ័ស្តុតាងនេះមានចំនួនច្រើន ឬជាពិសេសមានភាពច្រំដែល¹¹។ នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ និងថ្ងៃទី ០៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់ឯកសារនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទីមួយ និង ទីពីរ¹²។ នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់បញ្ជីឯកសារ និងប្រតិចារិកលើសពី ១.៥០០ ដែលដាក់បញ្ចូលដោយយោងលើឯកសារទាំងឡាយដែលស្នើសុំទាក់ទិននឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទីមួយ និងទីពីរ¹³។ សហមេធាវីនាំមុខ ក៏បានបង្ហាញថា ពួកគាត់លែងស្នើសុំដាក់បណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះ

¹¹ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ៣៤-៣៦ ផ្នែកសេចក្តីសម្រេច។ ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឱ្យបានឆាប់រហ័ស អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា ភាគីត្រូវបានបញ្ជាក់ត្រឹមថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ អំពីឯកសារទាំងអស់ដែលខ្លួនស្នើសុំទាក់ទិននឹងសំណុំរឿង០០២/០១ (សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទី១ និងទី២ (ឯកសារ E208 និងឯកសារ E208/2) និងចម្លើយតបរបស់ជនជាប់ចោទ អៀង សារី (E208/1) ឯកសារ E208/3 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ (“អនុស្សរណៈចុះខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២”) កថាខណ្ឌ៣)។

¹² សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទីមួយ ឯកសារ E208 ថ្ងៃទី ១៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ (“សំណើសុំទាក់ទិននឹងដំណាក់កាលទីមួយ”)។ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយសាក្សីនានាដែលទាក់ទងនឹងដំណាក់កាលទី២ នៃការជម្លៀសប្រជាជន និងបញ្ជាក់ភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត ឯកសារ E208/2 ថ្ងៃទី ០៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ (“សំណើសុំទាក់ទិននឹងដំណាក់កាលទី២”)។ សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅកាន់សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទី១ ឯកសារ E208/1 ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២។

¹³ សំណើបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងប្រតិចារិក ជាមួយនឹងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ពី ១-១៦ ឯកសារ E96/8 ថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ (“សំណើរបស់ក.ស.ព ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២”) កថាខណ្ឌ៤, ៦, ៣៨។ ឧបសម្ព័ន្ធ ៩ ឯកសារ E96/8.10។ ក្រោយមក ខៀវ សំផន បានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះឱ្យបង្គាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យកែសម្រួលបញ្ជីឯកសារដែលបានស្នើសុំ (មតិគាំទ្រសំណើលោក អៀង សារី E221 និងស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យបង្គាប់ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការកែតម្រូវបញ្ជីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងដាក់បញ្ចូលក្នុងការពិភាក្សាដេញដោល ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ឯកសារ E223 ថ្ងៃទី ២៩ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៦-២២)។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំជាថ្មីឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់ដែលបានត្រូវកំណត់អត្តសញ្ញាណនៅក្នុងសំណើរបស់ក.ស.ព ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ (ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើរបស់ ខៀវ សំផន ស្នើសុំកែសម្រួលបញ្ជីភ័ស្តុតាងជាក់លាក់ ឯកសារ E223/1 ថ្ងៃទី ១០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២ (“សំណើសុំ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២”))។

Signature

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

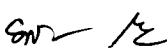
ណាមួយហើយ ប៉ុន្តែនៅតែស្នើសុំឱ្យទទួលយកឯកសារ ដែលធ្វើឡើងដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាំងអស់ចំនួន ៣.៨៦៦ ដែលត្រូវបានប្រកាសទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២¹⁴។

4. នៅថ្ងៃទី ០៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះបានពង្រីកវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដោយ រួមបញ្ចូលការសម្លាប់អតីតមន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅទូលពោធិ៍សាត់¹⁵។ ហេតុដូច្នោះ នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះបានបង្គាប់ឱ្យភាគីនានាបង្ហាញភស្តុតាងបន្ថែមទាំងអស់ដែលភាគីស្នើ សុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍សាត់, ការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាល ទីមួយ និងទីពីរ មិនឱ្យលើសពីថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២¹⁶។ អង្គជំនុំជម្រះបានជូនដំណឹងបន្ថែម ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាថា មានតែកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងឡាយណាដែលមានជាភាសាផ្លូវការ

¹⁴ សារណាតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន៩២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង E96/7 និងទៅនឹងអនុស្សរណៈ E208/3 ដោយរួមបញ្ចូលទាំងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ទី១ និងទី២ ឯកសារ E208/4 ថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ (“សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”) កថាខណ្ឌ ១៧ និងទំព័រ១៥ (លើកអំណះអំណាងក្នុងចំណោម ទឡឹករណ៍ផ្សេងទៀតថា “ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បង្កើតបានជាប្រភេទដាច់ដោយឡែកមួយនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយ ដែលមិនអាចចាត់ទុកថាជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងតាមរយៈលក្ខណៈនៃកំណត់ហេតុនេះ មិនអាចស្ថិតក្រោម ការកម្រិត បឋមត្រឹមតំរូវដែលតំណាងឱ្យកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ”)។

¹⁵ សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីសេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្នើសុំដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែម ទៅក្នុង វិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ (ឯកសារ E163) និងពេលវេលាកំណត់នៃការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ ការពិភាក្សាដេញដោលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាធរមាន ឯកសារ E163/5 ថ្ងៃទី ០៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ៣។ នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ បន្ទាប់ពីអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បដិសេធពោលដីកាបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជាថ្មីម្តងទៀត បានកំណត់វិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ត្រឹមបទចោទទាំងឡាយដែលមាន នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដូចជាការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទីមួយ និងទីពីរ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង មនុស្សជាតិដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ និងការសម្លាប់មន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅទូលពោធិ៍សាត់ (ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ២-៤។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ E284 ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣)។

¹⁶ សវនាការដេញដោលលើឯកសារនាពេលខាងមុខ និងចម្លើយតបទៅនឹងអនុស្សរណៈរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្នើសុំកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម្រាប់ប្រើប្រាស់នៅសវនាការ (ឯកសារ E208/4) និងសំណើរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន ស្នើសុំកែតម្រូវ បញ្ជីភស្តុតាងគាំទ្រ (ឯកសារ E223) ឯកសារ E223/2 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ (“អនុស្សរណៈខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២”) កថាខណ្ឌ៤។

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ទាំងអស់ប៉ុណ្ណោះ នឹងត្រូវយកមកពិចារណា។ សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានណែនាំឱ្យជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះ និងភាគីនានា ឱ្យបានឆាប់រហ័សបំផុត ប្រសិនបើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួនដែលត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានៅខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ ដែលត្រូវបានស្នើសុំដាក់បញ្ចូលទៀតហើយនោះ¹⁷។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានបង្គាប់សហមេធាវីនាំមុខឱ្យកំណត់គំរូដែលតំណាងឱ្យកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាក់ទិននឹងប្រធានបទទាំងអស់ដែលត្រូវធ្វើសវនាការ និងមានជាភាសាផ្លូវការទាំងអស់ មិនឱ្យលើសពីថ្ងៃទី ០៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣¹⁸។ ពេលវេលាកំណត់សម្រាប់ការជំទាស់ទៅនឹងកំណត់ហេតុដែលស្នើសុំ គឺត្រឹមថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣¹⁹។ នួន ជា បានដាក់ចម្លើយតបជាបឋមនៅថ្ងៃទី ០៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២²⁰។

5. នៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់ភ័ស្តុតាងបន្ថែមដែលខ្លួនចាត់ទុកថាពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់មន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅទួលពោធិ៍ស្រែ និងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជននៅដំណាក់កាលទីមួយ និងទីពីរ ដោយបដិសេធការដាក់បញ្ចូលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួន ដើម្បីជៀសវាង “ការច្រំដែល” ជាមួយនឹងសំណើសុំពីមុន²¹។ នៅថ្ងៃទី ០៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ ដោយពិចារណាលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃការទទួលយកបាន ដែលអនុវត្តចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងប្រតិចារិក នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចទីពីររបស់ខ្លួនទាក់ទិននឹងភ័ស្តុតាងឯកសារអង្គជំនុំជម្រះបានទទួលយកប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង០០១ ចំនួនដប់ និងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន

¹⁷ អនុស្សរណៈ ចុះខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ៩។ ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើ E246 និង E185/1/1 និងសំណើផ្សេងៗមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងឯកសារ និងពេលវេលាកំណត់ ឯកសារ E246/1 ថ្ងៃទី ១៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ (“អនុស្សរណៈចុះខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣”) កថាខណ្ឌ ៣។

¹⁸ អនុស្សរណៈចុះខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១២-១៣។

¹⁹ អនុស្សរណៈចុះខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៤។ អនុស្សរណៈចុះខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១។

²⁰ ចម្លើយតបជាបឋមរបស់ នួន ជា។ សូមមើលផងដែរ សារណារបស់ អៀង សារី ចូលរួមជាមួយការឆ្លើយតបជាបឋមរបស់ នួន ជា ទៅនឹងសេចក្តីស្នើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំដាក់កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិកនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឯកសារ E96/8/2 ថ្ងៃទី ២១ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២។

²¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសំណើរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សុំឱ្យបញ្ជាក់ឯកសារបន្ថែមដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវគ្គសវនាការស្តីពីការជម្លៀសប្រជាជន និងទួលពោធិ៍ស្រែ និងញាតិស្នើសុំកំណត់កាលវិភាគសម្រាប់សវនាការដេញដោលលើឯកសារឯកសារ E223/2/1 ថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ (“សំណើសុំ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២”) កថាខណ្ឌ ៦-៧។

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ពីរ ដែលស្នើសុំដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ដោយចាត់ទុកថាជាភស្តុតាងនៃបញ្ហានានា មិនមែនជា ភស្តុតាងនៃអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ²²។

6. សហមេធាវីនាំមុខបានដាក់បញ្ជីមួយដែលត្រូវបានកែសម្រួល ដែលមានឯកសារចំនួន ៥២០ នៅថ្ងៃទី ០៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣²³។ នៅថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ខៀវ សំផន បានដាក់សារណាស្តីពី បទដ្ឋានគតិយុត្តិ ដែលគ្រប់គ្រងទៅលើការទទួលយកឯកសារ ជំនួសឱ្យការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់²⁴។ នៅថ្ងៃជាមួយគ្នានេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់ស្នើបញ្ជីកែសម្រួលមួយដែលមានកំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយ និងប្រតិចារិកចំនួន ១,១០៩ ដោយបង្ហាញភស្តុតាងដែលមានពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងនៃអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់²⁵។ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ នួន ជា និង ខៀវ សំផន បានឆ្លើយតបទៅនឹងសារណានេះ²⁶។ នួន ជា បានដាក់សេចក្តីជំទាស់ បន្ថែមនៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣²⁷។ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ បានដាក់ ចម្លើយតបរួមទៅនឹងសេចក្តីជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីទាំងអស់នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ និងថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣²⁸។

²² សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ទៅនឹងឯកសារដែលបានស្នើដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ A6-A11 និង A14-A20 របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងឯកសារដែលបានស្នើឡើងដោយភាគីផ្សេងទៀត ឯកសារ E185/1 ថ្ងៃទី ០៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ (“សេចក្តីសម្រេច ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២”) កថាខណ្ឌ១០, ១៧ និងឧបសម្ព័ន្ធ គ (E185/1.3) ទំព័រ ២៥, ៤៣, ៩៤-៩៥។ សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ១១។

²³ ឯកសារចំនួន ៥៦៦ ដែលមានពីមុននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១(ក) និង ១ នៃសំណើសុំដែលត្រូវកែសម្រួលរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅក្នុងសារណាតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឯកសារចំនួន ៤៦ គឺជា សំណើបកប្រែជាភាសាបារាំងនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានស្នើសុំ។

²⁴ ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន។

²⁵ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ៨៧៤ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១២ ដែលត្រូវបានកែសម្រួល (ឯកសារ E278.3 រួមបញ្ចូលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីចំនួន ៦៥០ ដែលក.ស.ព មិនបានស្នើសុំអ្នកទាំងនោះមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុង សំណុំរឿង០០២/០១ និងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ១១ របស់សាក្សីដែលទទួលមរណភាព), បណ្តឹងចំនួន ១៦៦ នៅក្នុង ឧបសម្ព័ន្ធ១៣ ដែលត្រូវបានកែសម្រួល (E278.4) និងប្រតិចារិកចំនួន ៦៩ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១១ (E9/31)។

²⁶ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា។ ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ ខៀវ សំផន។

²⁷ ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ នួន ជា។

²⁸ ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព។ សារណាតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

- 7. នៅចន្លោះថ្ងៃទី ០៦ និងទី ១៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ អង្គជំនុំជម្រះបានជូនដំណឹងដល់ភាគីអំពីសាក្សី នានាដែលត្រូវបានស្នើសុំនាពេលកន្លងមក ហើយដែលអង្គជំនុំជម្រះនឹងមិនកោះហៅនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១²⁹។ នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ អង្គជំនុំជម្រះបានបើកកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការជា ចុងក្រោយនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ ដើម្បីពិភាក្សាបញ្ហានៅសេសសល់ ដោយរួមបញ្ចូលទាំង សាក្សីនៅសល់ដែលនឹងត្រូវកោះហៅ និងភ័ស្តុតាងដែលនឹងត្រូវទទួលយក³⁰។ នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ នួន ជា បានដាក់សេចក្តីជំទាស់បន្ថែមទាក់ទងនឹងការទទួលយកភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងការ សម្លាប់មន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅទួលពោធិ៍ជ្រៃ។ ភ័ស្តុតាងនេះមាននៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ របស់បុគ្គល ដែលមិនត្រូវបានកោះហៅឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយថែមទាំង បានស្នើសុំឱ្យកោះហៅសាក្សីចំនួនប្រាំមួយរូប³¹។ នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជ- អាជ្ញាបានឆ្លើយតបទាក់ទងតែនឹងសារណារបស់ នួន ជា ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃកំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយ ជំនួសឱ្យការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់³²។ នួន ជា បានដាក់សារណាតបនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣³³។
- 8. នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំឱ្យមេធាវីការពារក្តីបញ្ជាក់អំពី ការជំទាស់របស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដែលមេធាវីការពារក្តីយកមកប្រើប្រាស់ក្នុង

²⁹ កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់សវនាការដេញដោលលើឯកសារជាលើកចុងក្រោយ និងសវនាការផ្សេងៗនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ សម្រាប់ការសួរដេញដោលទៅជនជាប់ចោទ និងចម្លើយតបទៅនឹងសំណើ E263 និងសំណើ E288/1, ឯកសារ E288/1/1 ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣។ អ៊ីម៉ែលរបស់លោកស្រី Susan LAMB ដែលមានកម្មវត្ថុ៖ ការជូនដំណឹងជាមុនអំពីសាក្សីបន្ថែមដែល ត្រូវកោះហៅនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំរបស់សាក្សីនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការជាចុងក្រោយ ឯកសារ E292 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣។ សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ II ៖ បុគ្គលនានាដែលបានស្នើសុំដោយភាគី ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង០០២/០១ ប៉ុន្តែជាចុងក្រោយមិនត្រូវបានស្តាប់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ (មន្ត្រី ច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ បានផ្ញើជូនសំណើចម្លងជាមុនដើម្បីជាការជូនដំណឹង ជូនដល់ភាគីនានានៅថ្ងៃទី ០៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣)។

³⁰ កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣។

³¹ សំណើបន្ទាន់ស្នើសុំកោះហៅសាក្សីសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងទួលពោធិ៍ជ្រៃ ឯកសារ E291 ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សំណើ របស់ នួន ជា ទាក់ទងនឹងទួលពោធិ៍ជ្រៃ”)។

³² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹង “សំណើជាបន្ទាន់” របស់ នួន ជា សុំឱ្យកោះហៅសាក្សីគន្លឹះនានា ទាក់ទងនឹងទួលពោធិ៍ ជ្រៃ ឯកសារ E291/1 ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សំណើរបស់ ក.ស.ព ទាក់ទងនឹងទួលពោធិ៍ជ្រៃ”)។

³³ ការឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់ស្នើសុំកោះហៅសាក្សីសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងទួលពោធិ៍ ជ្រៃ ឯកសារ E291/1/1 ថ្ងៃទី ០១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ (“ការឆ្លើយតបរបស់ នួន ជា ទាក់ទងនឹងទួលពោធិ៍ជ្រៃ”)។

9/37

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារឹកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ការសួរដេញដោលសាក្សីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ³⁴។ ខៀវ សំផន និង នួន ជា បានបញ្ជាក់អំពីសេចក្តីជំទាស់ពីមុនរបស់ខ្លួនទៅនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជំនួសឱ្យការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់³⁵។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត នៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ នួន ជា បានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះឱ្យកោះហៅសាក្សីចំនួន១១១ រូប ដែលបានផ្តល់ចម្លើយទាក់ទិននឹងការកំណត់មុខសញ្ញាមន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នៅក្នុងករណីដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ពួកគេត្រូវបានទទួលយក³⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានឆ្លើយតបនឹងសំណើសុំនេះ³⁷។ នៅថ្ងៃនោះដែរ អង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធចោលសំណើសុំឱ្យកោះហៅសាក្សីទាំង ១១១ រូបនោះដោយជូនដំណឹងដល់ភាគីនានាថា សម្ភាងហេតុរបស់ខ្លួននឹងចេញនៅពេលក្រោយ³⁸។

៣. សារណា

៣.១ សារណាពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

9. នៅក្នុងសំណើកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិក ចំនួន ១,១០៩ ដែលត្រូវបានអះអាងថាបានបញ្ជាក់ និងត្រូវឱ្យជឿជាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ផ្នែកអង្គហេតុនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ និង ពាក់ព័ន្ធនឹងទីកន្លែងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ និងគោលនយោបាយនានារបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងថា ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាក្សីមួយចំនួន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុនានានៅក្រៅពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ មានសារៈសំខាន់ណាស់ដើម្បីអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងការស្វែងរកភស្តុតាង ទាក់ទិននឹងគោល

³⁴ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៦១-៦២ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។
³⁵ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៦២-៦៧ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។ សំណើលើកទី៦ និងចុងក្រោយសុំកោះហៅសាក្សី TCW-223 ឯកសារ E236/5/1/1 ថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សំណើសុំរបស់ នួនជា ទាក់ទិននឹងសាក្សី TCW-223”) កថាខណ្ឌ ១៧-២១។
³⁶ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥១-៥៤, ៥៩-៦០ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។ សូមមើលផងដែរ សំណើសុំកោះហៅសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់អំពីការកំណត់មុខសញ្ញាមន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ, ឯកសារ E291/2 ថ្ងៃទី ២៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សំណើសុំកោះហៅរបស់ នួនជា”)។
³⁷ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥៤-៥៨ (ជាភាសាអង់គ្លេស) (សហព្រះរាជអាជ្ញា), ទំព័រ ៥៨-៥៩ (ជាភាសាអង់គ្លេស) (សហមេធាវីនាំមុខ)។
³⁸ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៦៧-៦៨ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

នយោបាយសហគម្មតិកម្ម និងធាតុផ្សំតាមបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ³⁹។ សហ-
ព្រះរាជអាជ្ញាចម្ពុជាបង្ហាញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងនេះ មិនត្រូវបានស្នើឡើងជា
ភស្តុតាងអំពីអំពើ ឬការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទដូចដែលបានចោទប្រកាន់ឡើយ ដូច្នោះការទទួល
យកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះ ដោយគ្មានការសួរដេញដោល មិនត្រូវបានច្រានចោលជាមុន
ឡើយ⁴⁰។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើឱ្យកោសលុបព័ត៌មានទាក់ទងនឹង
អំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ពីក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ២២០⁴¹។

10. សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងទៀតថា បទដ្ឋានដែលបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់
ចម្លើយ បានសម្រួលវិធានស្តីពីនីតិវិធីអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកចម្លើយរបស់សាក្សីឱ្យស្រប
ជាមួយនឹងបរិបទរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយត្រូវបកស្រាយបទដ្ឋាននេះឱ្យបានតឹងរឹង⁴²។ សហព្រះរាជ-
អាជ្ញាលើកឡើងថា ការពិចារណាហួសពីថាតើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយផ្តល់ភស្តុតាងអំពីអំពើ និង
អាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចដែលបានចោទប្រកាន់ គួរតែត្រូវបានយកមកពិចារណាក្នុងការ
កំណត់អំពីទម្ងន់ដែលមាននៅក្នុងភស្តុតាង មិនមែនក្នុងការសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបាននោះទេ
⁴³។ ពួកគាត់ អះអាងថា មេធាវីការពារក្តីបានលះបង់ការជំទាស់របស់ខ្លួនដោយប្រយោល ចំពោះការ
ទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួន ដែលផ្តល់ភស្តុតាងអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់
ជនជាប់ចោទដូចដែលបានចោទប្រកាន់ ដោយប្រើប្រាស់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះក្នុងអំឡុង
ពេលសួរសំណួរទៅសាក្សីនានា។ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាលើបញ្ហានេះនៅ
ក្នុងការសម្រេចរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី⁴⁴។
ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាទៅលើការស្តាប់សក្ខីកម្ម

³⁹ សំណើរបស់ ក.ស.ព ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣០-៣៤, សំណើរបស់ ក.ស.ព ដែលត្រូវបានកែសម្រួល កថាខណ្ឌ ២៨-
៣០។ ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣១-៤៤, ៦៩-៧០, ៧៣។ សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជ
អាជ្ញាទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៧-៨។

⁴⁰ ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២, ១៥-១៧។ ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២៨-៣០។

⁴¹ សំណើរបស់ ក.ស.ព ដែលត្រូវបានកែសម្រួល កថាខណ្ឌ ៤-៥, ៣២-៣៣។ ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២១, ២៤,
៦៤។ សូមមើលផងដែរ កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ទំព័រ ៨៦-៨៧។

⁴² ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២, ១៣-២៧, ៦៣-៦៨, ៧៤-៧៦។ សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជ
អាជ្ញាទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៩។

⁴³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៥។

⁴⁴ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៦១-៦២ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

Signature

សាក្សីទាំងនោះ ដែលចម្លើយរបស់ពួកគាត់ផ្តល់ភស្តុតាងអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់-
 ចោទ⁴⁵។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់របស់
 សាក្សីណាដែលបានស្តាប់ទៅហើយនោះ គួរតែត្រូវបានទទួលយកដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌
 ដោយមិនគិតអំពីថាតើ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនោះមានបង្ហាញអំពីភស្តុតាងនៃអំពើ និងអាកប្ប
 កិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចដែលបានចោទប្រកាន់ ឬយ៉ាងណានោះឡើយ⁴⁶។ ចុងក្រោយ សហព្រះ-
 រាជអាជ្ញាបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានារបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប-
 វេណីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ដោយស្នើសុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនូវ
 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងឡាយណាដែលមិនទាន់ត្រូវបានទទួលយកនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំ-
 ជម្រះ⁴⁷។

11. សហមេធាវីនាំមុខស្នើឡើងនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ៥២០ ដែលរួមទាំងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជា
 ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសម្ភារៈឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធ ហើយដែលត្រូវបានអះអាងថា បានបញ្ជាក់
 និងមានការពាក់ព័ន្ធ។ ប៉ុន្តែសហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា ពុំមានសម្ភារៈឯកសារណាមួយ ត្រូវបាន
 ស្នើឡើងក្នុងគោលបំណងផ្តល់ភស្តុតាងអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ដូចដែលបាន
 ចោទប្រកាន់ឡើយ⁴⁸។ ពួកគាត់លើកឡើងថា ពួកគាត់មិនអាចញែកឱ្យឃើញភាពខុសគ្នារវាងផ្នែកនៃ
 កំណត់ហេតុដែលថាអាចទទួលយកបាន និងផ្នែកដែលមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ទាល់តែការជំទាស់
 តវ៉ារបស់មេធាវីការពារក្តីត្រូវបានដោះស្រាយរួចសិន។ នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ ពួកគាត់អះអាងថា
 ពុំមានភស្តុតាងណាមួយគួរតែត្រូវបានដកចេញទាំងស្រុងឡើយ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា មាន
 តែផ្នែកមួយចំនួននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយប៉ុណ្ណោះត្រូវបានទទួលយកនោះ⁴⁹។ ទោះបីយ៉ាងណា
 ក៏ដោយ សហមេធាវីនាំមុខស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះស្តាប់សក្ខីកម្មដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាដែលសក្ខីកម្ម
 របស់ពួកគាត់ផ្តល់ភស្តុតាងអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចដែលបានចោទប្រកាន់

⁴⁵ សំណើរបស់ ក.ស.ព ដែលត្រូវបានកែសម្រួល កថាខណ្ឌ ៣៤-៣៨, ៤០-៤១។ សូមមើលផងដែរ កិច្ចប្រជុំរៀបចំ សវនាការ
 ទំព័រ ៨៦-៨៧។

⁴⁶ សំណើរបស់ ក.ស.ព ដែលត្រូវបានកែសម្រួល កថាខណ្ឌ ៥, ២០។ ចម្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៨, ៧១។

⁴⁷ សំណើរបស់ ក.ស.ព ដែលត្រូវបានកែសម្រួល កថាខណ្ឌ ២, ៥។

⁴⁸ សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ១៩-២៣, ២៨, ៣៤-៤១។ សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលត្រូវបាន
 កែសម្រួល កថាខណ្ឌ៩។ សារណាតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ២៦-៣០។

⁴⁹ សារណាតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ៣១-៣៥។

Signature

តាមសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី⁵⁰។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា ការពិនិត្យឡើងវិញលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងអំឡុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត បង្ហាញឱ្យឃើញអំពីភាពការអាចជឿជាក់បាន ជាបឋមនៃពាក្យសុំទាំងនោះ⁵¹។ ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខអះអាងថា ការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីត្រូវបានដាក់មិនទាន់ពេលវេលា និងខ្វះភាពជាក់លាក់⁵²។

12. នួន ជា លើកឡើងថា នៅពេលធ្វើការសម្រេចថាតើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកនានាអាចត្រូវបានទទួលយក ឬមិនត្រូវទទួលយកជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នោះ អង្គជំនុំជម្រះបានអនុម័តលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលបានកំណត់នៅក្នុងវិធាន ៩២ស្ទួននៃតុលាការ ICTY ដោយគ្មានការកម្រិតដូច្នោះអនុលោមតាមយុត្តិសាស្ត្រ និងវិធាននានារបស់តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ តម្រូវឱ្យសាក្សីធ្វើការបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវនៃចម្លើយរបស់ខ្លួន ពិចារណាថាតើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយផ្តល់នូវភ័ស្តុតាងអំពីអំពើល្មើសដែល “នៅជិតបំផុតនឹងជនជាប់ចោទ” ឬពាក់ព័ន្ធនឹង “បញ្ហាចម្រុងចម្រាស” និងដកចេញនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលរួមមានភ័ស្តុតាងអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចដែលបានចោទប្រកាន់ និង “ភ័ស្តុតាងដែលនៅជិតនឹងជនជាប់ចោទ” ទោះបីជាពាក់ព័ន្ធផងដែរទៅនឹងគោលបំណងផ្សេងទៀតក៏ដោយ⁵³។ នួន ជា លើកឡើងថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានាមិនមានលក្ខណៈត្រួតគ្នាទៅនឹងសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះទេ និងគួរតែដកចេញដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ⁵⁴។ នួន ជា អះអាងថា ចំនួននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានស្នើឡើងមានចំនួនច្រើនពេក ហើយថា សហព្រះរាជអាជ្ញាខកខានមិនបានធ្វើការកាត់បន្ថយឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងឱ្យបានទាន់ពេលវេលា ហើយថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានស្នើឡើងភាគច្រើនមានភាពពាក់ព័ន្ធតិច

⁵⁰ សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ៤៨។

⁵¹ សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ២-៣, ១៤, ២៤-២៧។ សារណាតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ១៨-២៥។

⁵² សារណាតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ២, ១១-១៧។

⁵³ ចម្លើយតបបឋមរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៥-៣៦, ៤០។ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៧-១៤, ៣១, ៣៤-៣៩, ៤៤។ ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤-៦, ៩ ឧបសម្ព័ន្ធ ១-៣។ សូមមើលផងដែរ សំណើរបស់ នួន ជា ទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៣៦។

⁵⁴ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ២៤-៣០។ សូមមើលផងដែរ សំណើរបស់ នួន ជា ទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៨, ៣៦។ សារណាតបរបស់ នួន ជា ទាក់ទងនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៣-៦, ៨។

Handwritten signature

តួច⁵⁵។ នួន ជា អះអាងផងដែរថា គោលដៅនៃស្ថាប័នមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងភាពគួរឱ្យជឿជាក់បាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា (“ក.ស.ព”) និងស្ថាប័នក្រៅពី អ.វ.ត.ក គួរតែនាំឱ្យមានការដកចេញនូវឯកសារទាំងនោះ។ លើសពីនេះទៀត ពួកគាត់អះអាងថា ការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ក.ស.ព និងប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០១ នឹងរំលោភទៅលើគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយក្នុងការតតល់ក្តីគ្នា ហើយការទទួលយក ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០១ នឹងរារាំងសមត្ថភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះមិនឱ្យមានភាពមិនលម្អៀងនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០២⁵⁶។

13. ខៀវ សំផន អះអាងថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងអស់ដែលទាក់ទិនទៅនឹងអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ឬ “បញ្ហាចម្រុងចម្រាស” រវាងភាគី ត្រូវតែដកចេញនៅពេលដែលពុំមានការផ្តល់ឱកាសឱ្យមានការសួរដេញដោល⁵⁷។ ខៀវ សំផន កំណត់ “បញ្ហាចម្រុងចម្រាស” ថាជារចនាសម្ព័ន្ធ អត្ថិភាព និងគោលនយោបាយនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន⁵⁸។ ខៀវ សំផន ក៏ជំទាស់ផងដែរទៅនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានានៅក្រៅពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០១ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលពុំមានការបញ្ជាក់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលពុំមានការថតខ្សែអាត់សំឡេងនៅក្នុងសំណុំរឿង និងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់ដែលធ្វើឡើងដោយស្ថាប័នក្រៅពី អ.វ.ត.ក⁵⁹។

14. ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាំង នួន ជា និង ខៀវ សំផន បានបញ្ជាក់អំពីការជំទាស់របស់ខ្លួនទៅនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដោយអះអាងថា

⁵⁵ ចម្លើយតបរបស់របស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៣៧-៣៩។ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ១៥, ១៧-២៣។
⁵⁶ ចម្លើយតបរបស់របស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤៦។ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤២, ៤៥-៥២។
⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ១៤-១៧, ៣៧, ៤៣-៤៥។ ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ១៧-២៣, ៤៣ ឧបសម្ព័ន្ធ ១-៧។ សូមមើលផងដែរ កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ទំព័រ ៨៥ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។
⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ១៨-៤៣។ ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ២៤-២៦, ៤៣។
⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ៣៤-៤៥។ ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ១៤, ២៧-៤១, ៤៣ ឧបសម្ព័ន្ធ ១-៧។

ការប្រើប្រាស់កំណត់ហេតុទាំងនេះក្នុងអំឡុងការសួរដេញដោលសាក្សីពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តីនោះ ពុំមានពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុទាំងនេះ ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ឡើយ⁶⁰។

៣.២ សារណាអំពី “សំណើរបស់ នួន ជា ស្នើសុំកោះហៅសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយដូចបានចោទ ប្រកាន់ស្តីពីការកំណត់គោលដៅមន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ”

- 15. នួន ជា បានលើកឡើងថា ផ្អែកលើមូលដ្ឋានមួយផ្នែកនៃភាពផ្ទុយគ្នានៅក្នុងភស្តុតាងរបស់សាក្សីផ្សេងៗ ទៀតនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់គោលដៅលើមន្ត្រី សាធារណរដ្ឋខ្មែរ មានលក្ខណៈពុំអាចជឿទុកចិត្តបានជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ និងមិនបានបញ្ជាក់បង្ហាញអំពី ទម្រង់នៃការកាប់សម្លាប់រង្គាលដែលបង្ហាញជាគោលនយោបាយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឡើយ⁶¹។ ម្យ៉ាងវិញទៀត នួន ជា បានលើកឡើងថា នួនកំពុងរង់ចាំអង្គជំនុំជម្រះជូនដំណឹងដល់ភាគីអំពីកំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលនឹងអាចទទួលយកបាននោះ ហើយដូច្នោះ ពាក្យសុំរបស់ លោកត្រូវបានដាក់ទាន់ពេលវេលាកំណត់ និងបានបំពេញលក្ខខណ្ឌស្តីពីការខិតខំយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាង សមហេតុផលដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៨៧(៤) នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង។ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានទាំងនេះ នួន ជា បានស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះកោះហៅសាក្សីចំនួន ១១១នាក់ ដែលបានផ្តល់ចម្លើយពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់ គោលដៅលើមន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅក្នុងករណីដែលចម្លើយទាំងនេះត្រូវបានទទួលយក⁶²។
- 16. សហព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងថា សំណើសុំនេះត្រូវបានដាក់ពុំទាន់ពេលវេលាកំណត់ ហើយប្រឈមនឹង ភាពគ្រប់គ្រាន់ និងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាង ដែលគួរតែលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ ការពិភាក្សាដេញដោលទើបមានលក្ខណៈសមស្របជាង⁶³។ សហមេធាវីនាំមុខគាំទ្រជំហររបស់សហ

⁶⁰ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៦២-៦៧ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។ សំណើរបស់ នួន ជា សុំកោះហៅសាក្សី TCW-223 កថាខណ្ឌ ១៩-២១។

⁶¹ សំណើរបស់ នួន ជា ស្នើសុំកោះហៅសាក្សី កថាខណ្ឌ ៩-២០។ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥១-៥៤ ៥៩-៦០ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

⁶² សំណើរបស់ នួន ជា ស្នើសុំកោះហៅសាក្សី កថាខណ្ឌ ២១-២៥។ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥១-៥៤ ៥៩-៦០ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

⁶³ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥៤-៥៨ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

Signature

ព្រះរាជអាជ្ញាដោយលើកឡើងថា សំណើសុំនេះគឺជាយុទ្ធវិធីដើម្បីពន្យារពេលវេលា និងថា ការស្នើសុំ កោះហៅសាក្សីបន្ថែមទៀតជាការពុំចាំបាច់ឡើយ⁶⁴។

៤. សម្ភាសនា

៤.១ ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ

17. កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬប្រតិចារិកដែលនឹងបង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយា របស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើកលែងតែមានអញ្ញត្រ- កម្មតិចតួចប៉ុណ្ណោះ គួរចាត់ទុកថា “មិនអាចអនុញ្ញាតឱ្យយកមកប្រើប្រាស់តាមច្បាប់ឡើយ” អនុលោម តាមវិធាន ៨៧(៣)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយមិនអាចទទួលយកបានសម្រាប់គោលបំណងនេះទេ លើកលែងតែក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានទទួលឱកាសដេញដោលអ្នកបានផ្តល់ចម្លើយទាំងនេះនៅក្នុង តុលាការ⁶⁵។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ប្រសិនបើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះមានការ ពាក់ព័ន្ធសម្រាប់បង្ហាញបញ្ហាផ្សេងៗក្រៅពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទ ប្រកាន់ និងបើមិនដូច្នោះទេ បានបំពេញតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃវិធាន ៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង វាជា ផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ ហើយជាការពន្លឿនកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលភស្តុតាងបែបនេះត្រូវបាន ទទួលយក⁶⁶។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការទទួលយកភស្តុតាងពុំអាចរារាំងទៅបានឡើយក្នុងករណីដែលសាក្សី

⁶⁴ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥៨-៥៩ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

⁶⁵ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទំព័រ ២១-២២។

⁶⁶ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទំព័រ ២៣-៣៣។ សូមមើលផងដែរ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Milošević សេចក្តី សម្រេចលើភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់រដ្ឋអាជ្ញា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃ សាលាក្តី ICTY (IT-02-54-AR73.2) ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០២ (“សេចក្តីសម្រេចលើកទីមួយលើករណី Milošević”) កថាខណ្ឌ ១៨។ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Milošević សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំលើភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងចម្បង ក្នុងទម្រង់ជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃ សាលាក្តី ICTY (IT-02-54- AR73.4) ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៣ (“សេចក្តីសម្រេចលើកទីពីរលើករណី Milošević”) កថាខណ្ឌ ១៤, ១៩។ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Prlić និងជនផ្សេងទៀត សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចទទួលយកជាភស្តុតាង នូវប្រតិចារិកសួរចម្លើយ Jadranko Prlić អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃ សាលាក្តី ICTY (IT-04-74-AR73.4) ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៧ (“សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ Prlić”) កថាខណ្ឌ ៥៥ (“ជាគោលការណ៍ គ្មានអ្វីអាចរារាំង ការទទួលយកភស្តុតាងដែលពុំបានធ្វើតេស្តសាកល្បង ឬ មិនអាចធ្វើតេស្តសាកល្បងបានតាមរយៈការសួរដេញដោលសាក្សីរបស់ ភាគីបដិបក្ខ”) កថាខណ្ឌ ៥៧, ៦០-៦២ (ពុំបានរកឃើញមានកំហុសនៅក្នុងការទទួលយកភស្តុតាងស្តីពីសកម្មភាព និងអំពើរបស់ជន ជាប់ចោទដើម្បីយកមកវាយតម្លៃនាពេលក្រោយដោយពិចារណាលើកំណត់ហេតុនៃការជំនុំជម្រះទាំងមូល។

16/37

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

បានទទួលមរណភាព, មិនអាចរកឃើញក្រោយពីបានខិតខំយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងសមហេតុផលរួច ហើយ ឬពុំអាចរកបានដោយសារការគំរាមកំហែង ការបំភិតបំភ័យ ឬការជ្រៀតជ្រែកដោយ ពុំសមស្របណាមួយនោះ⁶⁷។

18. កត្តានានាដែលគាំទ្រដល់ការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះជំនួសឱ្យសក្ខីកម្ម ផ្ទាល់មាត់ រួមមានការពុំមានឱកាសពិតប្រាកដសម្រាប់តទល់គ្នាចំពោះមុខ (ដោយសារមរណភាព ការមិនមានលទ្ធភាពផ្នែកសុខភាពក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់មាត់ ឬពុំមានលទ្ធភាព ទោះបីជាបាន ខិតខំយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ក្នុងការស្វែងរកអ្នកផ្តល់ចម្លើយនោះ), លក្ខណៈបញ្ជាក់នៃ ភស្តុតាង និងករណីថាតើភស្តុតាងទាំងនោះបានបង្ហាញពីធាតុផ្សំអប្បបរមានៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ (ដូចជា លក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងជាទ្រង់ទ្រាយធំរាលដាលនៃការវាយប្រហារ), មូលដ្ឋានឧក្រិដ្ឋកម្ម, ផល ប៉ះពាល់លើជនរងគ្រោះ, សាវតារប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល⁶⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសូមកត់ សម្គាល់ថា នៅក្នុងការអនុវត្តបទដ្ឋានដូចបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អង្គជំនុំជម្រះមិនបានអនុវត្តទាំងស្រុងនូវលក្ខខណ្ឌលម្អិត និងបច្ចេកទេសនៃវិធាន ៩២ស្ទួន, វិធាន ៩២ ស្ទួនពីរ ឬ វិធាន ៩២ស្ទួនបីនៃតុលាការ ICTY នោះទេ⁶⁹។

19. អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់បំភ្លឺបន្ថែមទៀតថា បទដ្ឋានស្តីពី “អំពើ និងអាកប្បកិរិយា” ដែលបានប្រើនៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយអនុវត្តតែចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬប្រតិចារិក

⁶⁷ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទំព័រ ៣២-៣៣។

⁶⁸ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទំព័រ ១៧, ២៤-២៥, ៣២, ៣៤ ផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេច។

⁶⁹ សាលាក្តី ICTR សាលាក្តី ICTY សាលាក្តី STL តុលាការ ICC និងតុលាការ SCSL បានទទួលស្គាល់គោលការណ៍ទូទៅទាំង អស់គ្នាថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួចប្រសិនបើពុំមានឱកាសឱ្យសួរដេញដោលតទល់គ្នា។ ក៏ប៉ុន្តែ បទប្បញ្ញត្តិ លម្អិត និងបច្ចេកទេសនៅក្នុងវិធាន ៩២ស្ទួន វិធាន ៩២ស្ទួនពីរ វិធាន ៩២ស្ទួនបី នៃ ICTY ពុំផ្តុះបញ្ជាក់ដូចគ្នានៅក្នុងវិធានរបស់ តុលាការអន្តរជាតិ (អន្តរជាតិបន្ថែម) ផ្សេងទៀតឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះមិនអាចចាត់ទុកថាជាបទដ្ឋាននៃ នីតិវិធីអន្តរជាតិដែលអនុវត្តទៅបានដោយស្វ័យប្រវត្តិនៅក្នុងបរិបទពិសេសនៃតុលាការអន្តរជាតិ (អន្តរជាតិបន្ថែម) ដទៃឡើយ (រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Bemba សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក Jean-Pierre Bemba Gombo និងរដ្ឋអាជ្ញាប្រឆាំងនឹង សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី III ស្តីពី “សេចក្តីសម្រេចលើការទទួលយកមកធ្វើជាភស្តុតាងនូវសម្ភារៈ/ឯកសារ នៅក្នុងបញ្ជីភស្តុតាងរបស់រដ្ឋអាជ្ញា” អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICC (ICC-01/05-01/08) ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៥៦)។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះច្រានចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌលម្អិត និងបច្ចេកទេស នៅក្នុងវិធាននៃសាលាក្តី ICTY (ចម្លើយតបរបស់ លួន ជា កថាខណ្ឌ ២, ៥-១០។ ចម្លើយតបរបស់ លួន ជា កថាខណ្ឌ ៨-១៤។ សំណើសុំដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ១៧)។

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ទាំងឡាយណាដែល “តាមលក្ខណៈរបស់វា” បង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនជាប់
 ចោទដូចបានចោទប្រកាន់តែប៉ុណ្ណោះ⁷⁰។ ការបកស្រាយបទដ្ឋាននេះក្នុងគោលបំណងដកចេញកំណត់
 ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកដែលបង្ហាញបញ្ហានានាក្រៅពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់
 ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ ជាឧទាហរណ៍ ការបង្ហាញអំពីបញ្ហា “សំខាន់ៗ” នៅក្នុងករណី
 របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា, បញ្ហា “ដែលកំពុងមានការចាប់អារម្មណ៍” ដែលមានវិវាទ ឬអំពើ និង
 អាកប្ប-កិរិយានៃអង្គការ និងស្ថាប័នដែលជនជាប់ចោទជាសមាជិក បុគ្គលទាំងឡាយដែលជនជាប់
 ចោទជាប់ពាក់ព័ន្ធ ឬបុគ្គលិកក្រោមបង្គាប់ “ដែលនៅជិតបំផុត” នោះ ការបកស្រាយដូច្នេះ “នឹង
 ប៉ះពាល់យ៉ាង មានប្រសិទ្ធភាពលើ [បទដ្ឋាននៃ] ការប្រើប្រាស់ជាក់ស្តែង”⁷¹។ ផ្ទុយមកវិញ ការ
 ជំទាស់ និងសារណាទាំងអស់ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ រួមជាមួយនឹងលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងនៅក្នុង
 សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ត្រូវយកមកពិចារណានៅក្នុងពេលបញ្ចប់ការជំនុំជម្រះ
 ដើម្បីផ្តល់ទម្ងន់លើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកណាដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំ-
 ជម្រះ⁷²។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានសង្កត់ធ្ងន់កាលពីលើកមុនរួចហើយ ការដែលពុំមានសក្ខីកម្ម

⁷⁰ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២១-២២, ៣០-៣១។ *សូមមើលផងដែរ* រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Galić*
 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំពាក់ព័ន្ធនឹងវិធាន ៩២ស្ទួន(គ) អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃសាលាក្តី ICTY (IT-98-
 29-AR73.2) ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២ (“សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ *Galić*”) កថាខណ្ឌ ៩-១១, ១៥, ១៨។

⁷¹ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ *Galić* កថាខណ្ឌ ៨-៩។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Karemera និងជនផ្សេងទៀត*
 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំរបស់រដ្ឋអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើអង្គហេតុដែលបានទទួលយកដោយតុលាការ
 អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃសាលាក្តី ICTR (ICTR-98-44-AR73(គ)) ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៥២។
សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបបឋមរបស់ នួន ជា លេខយោងជើងទំព័រ ២៩ *ដកស្រង់ នៅក្នុងចំណោមនោះ* រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង*
Karadžić អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់សាលាក្តី ICTY (IT-95-5/18 -T) សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យលើកទីពីររបស់រដ្ឋអាជ្ញាស្នើសុំ
 ការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកនៃភស្តុតាងជំនួសសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ អនុលោមតាមវិធាន ៩២ស្ទួន ចុះថ្ងៃទី
 ១៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៩។

⁷² សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ១៧, ២៥, ២៨, ៣២ និង ៣៤ ផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេច។ *សូមមើល*
ផងដែរ រឿងក្តី *Ndindabahizi ទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃសាលាក្តី ICTR (ICTR-01-71-A) ចុះថ្ងៃទី ១៦
 ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៩៨។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Fofana និង Kondewa* សាលាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
 នៃតុលាការ SCSL (SCSL-04-14-A) ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៤៤៨ (“ការពិភាក្សាវែកញែកលើ
 ភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងនៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះជួយឱ្យអង្គជំនុំជម្រះអាចបញ្ជាក់បានច្បាស់លាស់អំពីបរិបទនៃភស្តុតាង និង
 ដើម្បីវាយតម្លៃលើភាពពាក់ព័ន្ធ និងតម្លៃនៃភស្តុតាង”)។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Martić* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ
 ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី Milan Babić អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
 និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ផ្ទាល់មាត់ និងការដែលពុំមានឱកាសសម្រាប់តទល់ចំពោះមុខ គឺជាចំណុចពិចារណាពាក់ព័ន្ធនៅក្នុង ការវាយតម្លៃអំពីតម្លៃ និងទម្ងន់ ប្រសិនបើមាន ចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬប្រតិចារិកដែលត្រូវ បានទទួលយកជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នោះ⁷³។

- 20. ក្រៅពីលក្ខខណ្ឌដូចបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភស្តុតាងដែលបាន ស្នើឡើងទាំងអស់ត្រូវតែបំពេញ ជាបឋម នូវភាពពាក់ព័ន្ធ និងអាចទុកចិត្តបាន និងបើមិនដូច្នោះទេបាន បំពេញលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន ៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ភស្តុតាងដូចបានដកស្រង់ក្នុងកថាខណ្ឌនៃដីកា ដំណោះស្រាយ ដូចបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ទទួលបានការសន្មត ថា មានភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចទុកចិត្តបាន (រួមទាំងយថាភាព) ហើយកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធ្វើឡើងនៅក្នុងពេលស៊ើបសួរ ទទួលបានការសន្មតថាអាចទុកចិត្តបាន⁷⁴។ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ភាគីត្រូវបានបង្គាប់ឱ្យកំហិតត្រឹមភស្តុតាងដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់នឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ប៉ុណ្ណោះ⁷⁵។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលយកភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១

នៃសាលាក្តី ICTY (IT-95-11-AR73.2) ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ (“សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ Martić”) កថាខណ្ឌ ១៥, ២៣។

⁷³ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៥, ២៧, ២៩។ សូមមើលផងដែរ ករណី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Aleksovski សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់រដ្ឋអាជ្ញាស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាង សាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY (IT-95-14/1) ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ១៤-១៥, ២៧។

⁷⁴ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៦។ សេចក្តីសម្រេចចុះខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩ ក។ សេចក្តី សម្រេចលើសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា នៅក្នុង កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងខ្សែអាត់ជាសម្លេងនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី ក.ស.ច.ស ឯកសារលេខ E142/3 ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៦-១៥។

⁷⁵ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ៣៤-៣៥។ អនុស្សាវរណៈចុះខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៧។ សូមមើលផងដែរ ការឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាដែលបានលើកឡើងដោយភាគីផ្សេងៗមុនពេលសវនាការ និងការកំណត់ពេលវេលា នៃការប្រជុំមិនផ្លូវការជាមួយនឹងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ផ្នែកច្បាប់នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារលេខ E141 ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ២។ ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទស្តាប់សក្ខីកម្មសាក្សី និងអ្នកជំនាញសម្រាប់ដើមឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារលេខ E236/4 ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ២។

SR K

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាលាឧទ្ធរណ៍

ជាធម្មតា នៅពេលភស្តុតាងនេះទទួលបានក្នុងលក្ខណៈជាភស្តុតាងដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់មួយផ្នែក និង/ឬ នៅពេលភស្តុតាងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងផលប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មលើជនរងគ្រោះ⁷⁶។

21. ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទុកចិត្តបាន *ជាបឋម* នៃភស្តុតាងដែលបានស្នើឡើង អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា វិការៈតាមការចោទប្រកាន់ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងពេលស៊ើបសួរ ត្រូវតែមានភាពជាក់លាក់ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងត្រូវមានការពាក់ព័ន្ធច្បាស់លាស់ទៅនឹងការជំនុំជម្រះ⁷⁷។ ការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងកាលៈទេសៈនៃការធ្វើកំណត់ហេតុនេះ ដូចជាមូលហេតុចម្បងនៃប្រភពព័ត៌មាន ឬថាតើការស្តាប់ចម្លើយត្រូវបានថតខ្សែអាត់សម្លេងដែរឬអត់ វាហួសពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ *ជាបឋម* នៃភាពអាចទុកចិត្តបាន និងត្រូវយកមកពិចារណានៅក្នុងការកំណត់អំពីទម្ងន់នៅក្រោយពេលពិនិត្យ ពិចារណាសំណុំភស្តុតាងទាំងមូលនៅពេលបញ្ចប់ការជំនុំជម្រះ⁷⁸។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា បញ្ហាភាពអាចទុកចិត្តបាននៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានធ្វើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេតបឋម និងប្រតិចារិកសំណុំរឿង០០១ ក្នុងករណីដែលផលប្រយោជន៍របស់ភាគីខុសពីផលប្រយោជន៍របស់ភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ គឺជាកត្តាពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃចុងក្រោយលើភស្តុតាង ពុំមែនពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទទួលយកបាននោះឡើយ។ ផ្ទុយពីសារណារបស់ នួន ជា តួនាទីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបឋម និងនៅក្នុងសំណុំរឿងផ្សេងទៀត ពុំមានផលប៉ះពាល់លើសមភាពរវាងតួភាគីក្តីឡើយ ដរាបណាភាគីទាំងអស់

⁷⁶ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៩។ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើដែលនៅសេសសល់មុនសវនាការ (ឯកសារលេខ E20, E132, E134, E135, E124/8, E124/9, E124/10, E136 និង E139) និងការណែនាំបន្ថែមទៅសហមេធាវីទាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឯកសារលេខ E145 ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៣។ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំកោះហៅសារជាថ្មីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី TCCP-187 និងសុំឱ្យពិនិត្យឡើងវិញលើបែបបទពាក់ព័ន្ធនឹងសក្ខីកម្មស្តីពីទុក្ខសោករបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសំណើ និងចម្លើយតបនានាដែលពាក់ព័ន្ធ (ឯកសារលេខ E240, E240/1, E250, E250/1, E267, E267/1 និង E676/2) ឯកសារលេខ E267/3 ចុះថ្ងៃទី ០២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ (“សេចក្តីផ្តឹងលើសេចក្តីសម្រេចអំពីទុក្ខសោក”) កថាខណ្ឌ ១៤-១៨។

⁷⁷ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៦។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីសម្រេចចុះខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩-៥ (ការជំទាស់ខ្លះលក្ខណៈជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ត្រូវតែច្រានចោល)។

⁷⁸ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៦-២៩។ សេចក្តីសម្រេចចុះខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩(យ) កថាខណ្ឌ ៨(ច) ១៣-១៤។ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ Prlić កថាខណ្ឌ ៤៥, ៥២។ សូមមើលផងដែរ ការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៧៧-៨២។

Signature

មានសមភាពផ្នែកនីតិវិធីនៅក្នុងការបង្ហាញ រឿងក្តីរបស់ខ្លួន⁷⁹។ លើសពីនេះទៀត នៅក្រោមក្របខណ្ឌ គតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ការស៊ើបអង្កេតបឋមធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ពុំដើរតួនាទីចំបងនៅក្នុង ដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះឡើយ ផ្ទុយមកវិញ កិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងជាចាំបាច់ក្រោយ ពេលស៊ើបអង្កេតបឋម មានសារៈសំខាន់ និងផ្តល់សិទ្ធិជាច្រើនជូនដល់ភាគីទាំងអស់⁸⁰។ ជាចុងក្រោយ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចរួចហើយថា ការវិនិច្ឆ័យលើសំណុំរឿង០០១ ពុំមានផលប៉ះពាល់ លើលទ្ធភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើឱ្យមានភាពលម្អៀងនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ឡើយ⁸¹។

22. ភស្តុតាងទាំងអស់ដែលពីមុនមិនមាននៅក្នុងសំណុំរឿង និង/ឬ មិនមាននៅក្នុងបញ្ជីរបស់ភាគី ស្រប តាមវិធាន ៨០(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាភស្តុតាងថ្មីដែលត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌនៃភាពអាចទទួល យកបានដ៏តឹងរឹងនៃវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ តាមរយៈសារណា ដោយមានសម្លាងហេតុ ភាគី ត្រូវបង្ហាញថា ភស្តុតាងថ្មីទាំងនេះពុំអាចរកបាននៅមុនពេលបើកការជំនុំជម្រះ និង/ឬ មិនអាចរក ឃើញ និងពុំត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនៅពេលមុន ទោះបីជាបានខិតខំយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងត្រឹមត្រូវរួចហើយ ក៏ដោយ។ ភស្តុតាងថ្មីក៏ត្រូវតែអាចនាំដល់ការលាតត្រដាងការពិត និងត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន ៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងផងដែរ⁸²។

⁷⁹ រឿងក្តី *Nahimana និងជនផ្សេងទៀត លំនឹង រដ្ឋអាជ្ញា* សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃសាលាក្តី ICTR (ICTR-99-52-A) ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ១៧៣។ រឿងក្តី *Jespars លំនឹង ប្រទេសប៊ែលហ្ស៊ិក* លេខ ៨៤៩៣ គណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ២៧ D.R [១៩៨១] ៦១ ទំព័រ ៨៧ (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

⁸⁰ នៅអំឡុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ក្រុមមេធាវីការពារក្តី មិនខុសពីភាគីផ្សេងទៀត មានសិទ្ធិពិនិត្យសំណុំរឿង រួមទាំងសម្ភារៈ/ ឯកសារដែលប្រមូលបាននៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេតបឋម។ នៅក្នុងករណីនេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញា មានកាតព្វកិច្ចដោយយកចិត្តទុកដាក់បន្តទៀតដើម្បីលាតត្រដាងព័ត៌មានដោះបន្តកុំទាំងអស់ (វិធាន ៥៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។ ម្យ៉ាងវិញ ទៀត ក្រុមមេធាវីការពារក្តីអាចស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ឬក៏ក្រុមមេធាវីការពារក្តីមានសិទ្ធិដាក់ ពាក្យសុំដោយមានសម្លាងហេតុដើម្បីមោឃៈផ្នែកណាមួយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយសារវិការៈ (វិធាន ៥៥(១០) និងវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។ ជាចុងក្រោយ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេត ដោយខ្លួនឯង នៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេតបឋមបានបញ្ចប់ និងមុនពេលដែលជនសង្ស័យត្រូវបានដាក់ជាជនត្រូវចោទ ហើយធ្វើ ជាភាគីមួយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

⁸¹ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ, នួន ជា និង អៀង សារី ដែលប្តឹងដិតចិត្តចំពោះលោកចៅក្រម និង ណុល, ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT, ចៅក្រម យ៉ា សុខន, ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE និងចៅក្រម ធួ មុនី ឯកសារលេខ E55/4 ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៧, ២០។ *សូមមើលផងដែរ* ការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ត កថាខណ្ឌ ៨៣។

⁸² សេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងឯកសារថ្មីៗ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ឯកសារលេខ E190 ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៦-២៣, ៣៨។

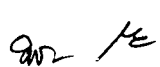
an ke

៤.២. ការវិភាគ

៤.២.១. កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកនៃសាក្សីដែលបានស្នើឡើងជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់

23. ទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ ទទួលស្គាល់ថា កំណត់ហេតុ និងប្រតិចារិកដែលបានស្នើឡើង មានភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ប៉ុន្តែសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខសង្កត់ធ្ងន់ថា ពួកគេពុំបានព្យាយាមស្នើសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះសម្រាប់គោលបំណងបង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទឡើយ⁸³។ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរវាងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬប្រតិចារិករបស់សាក្សីដែលអាចបង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយាផ្ទាល់របស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី គ្មានអ្វីអាចរារាំងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬប្រតិចារិកដែលអាចមានភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ នៅពេលឯកសារទាំងនោះត្រូវបានស្នើឡើង និងនៅចុងក្រោយ ត្រូវបានយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់គោលបំណងនានាក្រៅពីការបង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទរួមទាំងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងផ្សេងៗទៀត ដែលមាននៅក្នុងខ្សែអាត់ថតសម្លេង និងវីដេអូនោះទេ⁸⁴។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះ បដិសេធសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីស្នើសុំដកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកដែលរួមមានភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ឬពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា “សំខាន់ៗ” ឬ “ដែលកំពុងចាប់អារម្មណ៍” ដោយសារតែការជំទាស់ទាំងនេះទាក់ទិននឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬប្រតិចារិកដែលពាក់ព័ន្ធដល់ការបង្ហាញភស្តុតាងនៃបញ្ហានានាក្រៅពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយាផ្ទាល់របស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី សារណា និងការជំទាស់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់នឹងត្រូវយកមកពិចារណានៅពេលកំណត់អំពីទម្ងន់ ប្រសិនបើមាន ចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកនីមួយៗនៅក្នុងសាលក្រម។

⁸³ សំណើសុំដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤-៥, ៣២-៣៣។ សំណើសុំរបស់ ក.ស.ព ចុះខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២, ១៥-១៧។ ការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២១, ២៤, ២៨-៣០, ៦៤។ សំណើសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ១៩-២៣, ២៨, ៣៤-៤១។ សំណើសុំដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ៩។

⁸⁴ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២០-២១, ៣០-៣១។ សេចក្តីសម្រេចលើកទីមួយលើករណី *Milošević* កថាខណ្ឌ ១៨, សេចក្តីសម្រេចលើកទីពីរលើករណី *Milošević* កថាខណ្ឌ ១៤, ១៩។

24. សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យកោសលុបព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ២២០ ដែលភាគច្រើនត្រូវបានស្នើសុំដាក់ដើម្បីបង្ហាញបញ្ហានានា ក្រៅពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់⁸⁵។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីអះអាង ថាខ្លួនពុំមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់ពិនិត្យឡើងវិញលើការកោសលុប ដូចដែលបានស្នើសុំទាំងនេះទេ⁸⁶។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញជាលើកដំបូងថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានស្នើសុំឱ្យកោស លុបចំនួន ៦៧ ក្នុងចំណោមកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានស្នើសុំទាំងនេះ ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះ មុខអង្គជំនុំជម្រះក្នុងទម្រង់ដែលមិនមានការកោសលុបរួចហើយ ហើយកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយខ្លះ ទៀតត្រូវបានប្រើប្រាស់រួមជាមួយនឹងភស្តុតាងនានារបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនានាផង ដែរ⁸⁷។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ក្នុងឱកាសមុននោះ ខៀវ សំផន បានស្នើសុំឱ្យទទួលយកយ៉ាងហោចណាស់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ១១ ក្នុងចំណោមកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះ⁸⁸។ ខៀវ សំផន និង/ឬ នួន ជា នាពេលមុន ក៏បានស្នើសុំឱ្យសាក្សីយ៉ាងហោចណាស់ចំនួន ២០ នាក់ដែលបានផ្តល់ ចម្លើយ ហើយដែលចម្លើយទាំងនេះត្រូវបានស្នើសុំឱ្យកោសលុបនាពេលនេះនោះ ចូលខ្លួននៅចំពោះមុខ តុលាការផងដែរ⁸⁹។ ជាការឆ្លើយតបមកវិញ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា ផ្នែកខ្លះដែលត្រូវបាន ស្នើសុំឱ្យកោសលុបទាំងនោះអាចបង្ហាញភស្តុតាងដោះបន្ទុក ឬអាចបំពេញ កែតម្រូវ ឬបើមិនដូច្នោះ ទេ ប៉ះពាល់លើភាពអាចទុកចិត្តបាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះទាំងមូល ឬនៃភស្តុតាងផ្សេង ទៀតដែលមាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះរួចហើយ⁹⁰។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធមិនបង្គាប់ ឱ្យកោសលុបតាមសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាឡើយ។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះនឹង

⁸⁵ សំណើសុំដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៤-៥, ៣២-៣៣ (ការកោសលុបដូចដែលបានស្នើសុំត្រូវបានគូស បញ្ជាក់ជាអក្សរក្រហមនៅក្នុងប្រព័ន្ធ Zylab ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះ និងភាគីងាយស្រួលពិនិត្យមើល)។

⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤៣។ ចម្លើយតបបន្ថែមរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ១០។

⁸⁷ E3/102; E3/1568; E3/1605; E3/1714; E3/185; E3/2073; E3/348; E3/351; E3/353; E3/354; E3/36; E3/360; E3/361; E3/362; E3/363; E3/364; E3/365; E3/376; E3/378; E3/382; E3/385; E3/387; E3/389; E3/390; E3/396; E3/3962; E3/397; E3/398; E3/399; E3/401; E3/412; E3/415; E3/416; E3/419; E3/420; E3/421; E3/422; E3/425; E3/426; E3/437; E3/44; E3/46; E3/462; E3/463; E3/465; E3/466; E3/467; E3/468; E3/469; E3/470; E3/471; E3/472; E3/473; E3/474; E3/506; E3/509; E3/521; E3/545; E3/546; E3/59; E3/68; E3/70; E3/71; E3/72; E3/79; E3/87; E3/96។

⁸⁸ D232/89; D94/10; D94/12 (E3/476); D201/7 (E3/385); D210/5 (E3/387); D125/164 (E3/365); D199/20 (E3/96); D223/14 (E3/412); D91/6; D94/6 (E3/473); IS 19.224។

⁸⁹ TCW-82; TCW-92; TCCP-21; TCW-231; TCW-295; TCW-301; TCW-410; TCW-425; TCW-326; TCW-748; TCCP-178; TCW-540; TCW-591; TCW-663; TCW-681; TCW-698; TCW-724; TCW-729; TCW-787; TCW-788។ ជាចុងក្រោយ សាក្សីទាំងនេះពុំត្រូវបានកោះហៅឱ្យមកចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះឡើយ។

⁹⁰ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ *Galić* កថាខណ្ឌ ៤៦។

ពិចារណាលើការកោសលុបដូចបានស្នើសុំរួមជាមួយនឹងសារណា និងការជំទាស់ដទៃទៀត នៅពេល
កំណត់អំពីទម្ងន់ ប្រសិនបើមាន លើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះនៅក្នុងសាលក្រម។

- 25. អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់យកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដូចដែលបានស្នើសុំចំនួន ២៤ (រួមទាំងកំណត់
ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ១៦ ដែលបានស្នើសុំឱ្យកោសលុប) ដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងសំណុំ
រឿង ០០២/០១ ព្រោះថាកំណត់ហេតុទាំងនេះបង្ហាញអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ
ដូចបានចោទប្រកាន់។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះបានចោលសំណើសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់
ចម្លើយទាំងនេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែក ១)។
- 26. ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកចំនួន ១.១១៤
មានលក្ខណៈជាន់គ្នាទៅវិញទៅមក និង/ឬ ជាមួយនឹងភស្តុតាងផ្សេងទៀត រួមទាំងភស្តុតាងដែលជា
សក្ខីកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីដែលមាននៅក្នុងខ្សែអាត់សម្លេង និងវីដេអូ ហើយថា
កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះ បានបំពេញ ជាបឋម អំពីភាពពាក់ព័ន្ធនឹង
ភស្តុតាងនៃបញ្ហានានានៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ក្រៅពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់
ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់^១។ កត្តាទាំងនេះមានទម្ងន់អាចគាំទ្រដល់ការទទួលយកកំណត់ហេតុ

^១ ដូច នួន ជា បានស្នើឡើង វាពុំមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវថា ភស្តុតាងត្រួតគ្នាត្រូវបញ្ជាក់ ឬ បំពេញជាមួយនឹងភស្តុតាងផ្សេងៗទៀត
ពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដូចគ្នាឡើយ។ ប៉ុន្តែ ភស្តុតាងត្រួតគ្នាត្រូវពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុស្រដៀងគ្នា។ បើមិនដូច្នោះទេ ការយល់ផ្សេងពីនេះ
នឹងរារាំងដល់ផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ដែលកម្រិតអង្គជំនុំជម្រះ និងភាគីក្នុងការទទួលបានអង្គហេតុមួយបែប ឬ រឿងរ៉ាវមួយ
ហើយដែលនឹងរារាំងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកផ្ទុយនឹងសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ (សេចក្តីសម្រេចលើ
កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៤។ សូមមើលផងដែរ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mladić សេចក្តីសម្រេចលើបញ្ញត្តិរបស់
រដ្ឋអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យទទួលយកភស្តុតាងអនុលោមតាមវិធាន ២២ស្ទួន សាក្សី RM-159 អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃសាលាក្តី ICTY
(IT-09-92-T) ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១០ (ដែលកត់សម្គាល់ថាការណែនាំដែលថាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនេះ
ផ្ទុយនឹងភស្តុតាងផ្សេងនៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការជំនុំជម្រះ “គ្មានមូលដ្ឋានសម្រាប់ការច្រានចោលលើការទទួលយកឡើយ”)។ រឿងក្តី
រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Nizeyimana សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំរបស់រដ្ឋអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចមិនទទួលយក
ចម្លើយរបស់ Marcel Gatsinzi មកធ្វើជាភស្តុតាង អនុលោមតាមវិធាន ២២ស្ទួន អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃសាលាក្តី ICTR
(ICTR-00-55C-AR73.2) ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៣)។ អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានចោល
ការជំទាស់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីដោយសារហេតុផលនេះ (ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ២៤-៣០។ សំណើសុំរបស់ នួន
ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៨, ៣៦។ ការឆ្លើយតបរបស់ នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងទូលពោធិ៍ជ្រៃ កថាខណ្ឌ ៣-៦, ៨)។
ចំពោះភាពពាក់ព័ន្ធ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានាមានភាពពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងផល
ប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មមកលើជនរងគ្រោះបើទោះជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះមានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានានានៅក្រៅ

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

ស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះ។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានរំលឹកថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកដូចបានដកស្រង់នៅក្នុងលេខយោងជើងទំព័រនៃដីកាដោះស្រាយដែលបានបញ្ជូលនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ បានទទួលការសន្មតពីភាពអាចទុកចិត្តបាន និងភាពពាក់ព័ន្ធរួចហើយ ហើយកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយធ្វើឡើងនៅក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបសួរ ក៏ទទួលបានការសន្មតនៃភាពអាចទុកចិត្តបានផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការជំទាស់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់ចំពោះភាពអាចទុកចិត្តបាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក គឺពាក់ព័ន្ធនឹងកាលៈទេសៈដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកត្រូវបានរៀបចំឡើង រួមទាំងថាតើការស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះត្រូវបានថតខ្សែអាត់សម្លេងដែរឬទេ ឬក៏ការស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះសំដៅលើហេតុផលដូចដែលបានចោទប្រកាន់នៅពីក្រោយការស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងអង្គភាពដទៃៗនៅក្រៅ អ.វ.ត.ក^{៩២}។ ការជំទាស់ទាំងនេះហួសពីភាពអាចជឿទុកចិត្តបាន ជាបឋម នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានស្នើសុំ និងត្រូវយកមកពិចារណានៅពេលកំណត់អំពីទម្ងន់ ប្រសិនបើមាននៅក្នុងសាលក្រម មិនមែននៅក្នុងដំណាក់កាលទទួលយកឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំង ១.១១៤ របស់សាក្សីជំនួសឱ្យការស្តាប់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក ផ្នែក ១)^{៩៣}។

27. អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកនានារបស់សាក្សី ត្រូវបានផ្តល់លេខសម្គាល់ E3 នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើឯកសារនាពេលមុន ឬក៏នៅក្រោយពេលបង្ហាញឯកសារទាំងនេះនៅក្នុងតុលាការ ប៉ុន្តែមិនបានដាក់បញ្ជូលនៅក្នុងសំណើសុំកែប្រែរបស់ ក.ស.ព ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតែប៉ុណ្ណោះ^{៩៤}។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានកំណត់រួចរាល់ហើយថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងអាចទុកចិត្តបាន ជាបឋម ស្របតាមវិធាន ៨៧(៣)

វិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ក៏ដោយ។ តាមការអនុវត្ត អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលយកភស្តុតាងដែលប៉ះពាល់លើជនរងគ្រោះទោះបីជាភស្តុតាងទាំងនេះស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ក៏ដោយ (សេចក្តីសម្រេចលើសក្ខីកម្មស្តីពីទុក្ខសោក)។

^{៩២} ចម្លើយតបបឋមរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤៦។ ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤២, ៤៥-៥២។ ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ៣៤-៤៥។

^{៩៣} ដរាបណាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះត្រូវបានផ្តល់លេខ E3 រួចរាល់អស់ហើយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើឯកសារនាពេលមុនៗ និង/ឬនៅក្នុងពេលស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីនានា នៅពេលនោះអង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ទទួលស្គាល់លេខ E3 នេះដោយបានរកឃើញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះបានបំពេញបទដ្ឋានជាធរមានអនុវត្តចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក។

^{៩៤} សូមមើល ឧទាហរណ៍ សេចក្តីសម្រេចលើឯកសារក្របខណ្ឌ ឧបសម្ព័ន្ធ A ទំព័រ ១៩-៣៧, ៤១-៤៨។

នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ដោយហេតុថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះត្រូវបានទទួលយក ដើម្បីបង្ហាញបញ្ហានានាក្រៅពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយាផ្ទាល់របស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់នាពេលនេះថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះត្រូវបានដាក់ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះយ៉ាងពិតប្រាកដ ហើយពិតជាបានបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃភាពអាចទទួលយក បានដែលអនុវត្តចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។

28. ចំណុចចុងក្រោយ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ដោយហេតុថាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬ ប្រតិចារិក របស់សាក្សីរួមមានភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ អង្គជំនុំជម្រះនឹងមិនផ្អែកលើព័ត៌មានទាំងនេះដើម្បីបង្ហាញពីអំពើ ឬអាកប្បកិរិយាដោយផ្ទាល់របស់ជន ជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ ឡើយ⁹⁵។

៤.២.២. កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីដែលបានទទួលមរណភាព

29. សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី ដែលបានទទួលមរណភាពនៅ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះដើម្បីបង្ហាញអំពីបញ្ហានានានៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ រួមទាំង អំពើអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់⁹⁶។ ដោយផ្អែកលើសារណារបស់ ភាគី និងក្រោយពីពិនិត្យឡើងវិញលើឯកសារពាក់ព័ន្ធ អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា សាក្សីដែលបានផ្តល់ ចម្លើយដូចបានកំណត់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក ផ្នែក ២ បានទទួលមរណភាពហើយ⁹⁷។ អង្គជំនុំ- ជម្រះសូមរំលឹកឡើងវិញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែល បានទទួលមរណភាព អាចទទួលយកបាន រួមទាំងសម្រាប់គោលបំណងក្នុងការបង្ហាញអំពីអំពើ និង អាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ ប្រសិនបើកំណត់ហេតុទាំងនោះមានការពាក់ព័ន្ធ និងអាចទុកចិត្តបាន *ជាបឋម* និងប្រសិនបើមិនដូច្នោះទេ ចម្លើយទាំងនេះបានបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន

⁹⁵ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ១៩, ២១។

⁹⁶ សំណើសុំដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣១។ ឧបសម្ព័ន្ធដែលត្រូវបានកែសម្រួលលេខ ១២ ផ្នែក យ។

⁹⁷ អង្គជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិសន្និដ្ឋានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានតែឯកឯងបានថា សាក្សី ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន ទទួលមរណភាព (សេចក្តីសម្រេចលើលើបណ្តឹងសាទុក្ខ *Galić* កថាខណ្ឌ ៣៣។ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ *Martić* កថាខណ្ឌ ២៨)។ ចាប់តាំងពីពេលដាក់សំណើសុំកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព រួចមក អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលការជូនដំណឹងថា សាក្សីម្នាក់ទៀតដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយត្រូវបានស្នើសុំដាក់ជំនួសសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់បានទទួលមរណភាព (*សូមមើល* លិខិត បញ្ជាក់មរណភាពរបស់ TCW-699 ឯកសារលេខ E292/1/3.1 ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣)។

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង⁹⁸។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានទទួលមរណភាព ទោះបីជាអាចទទួលយកបានដើម្បីបង្ហាញអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទដូចបានចោទប្រកាន់ក៏ដោយ អាចមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច ហើយការសម្រេចឱ្យជាប់ពន្ធនាគារមិនអាចផ្អែកទាំងស្រុង ឬជាសំខាន់លើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះឡើយ។

30. បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យមើលទៅលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានស្នើឡើងរួចមក អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ចម្លើយទាំងដប់របស់សាក្សីដែលបានស្តាប់ រួមទាំងចម្លើយដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងជើងទំព័រនៃដីកាដោះស្រាយ ដែលទទួលបានសច្ចៈធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ គឺមានការពាក់ព័ន្ធ ជាបឋមនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ បន្ថែមពីលើនេះ ការជំទាស់ទាំងអស់របស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះភាពអាចជឿជាក់បាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកដែលបានស្នើឡើង មិនស្ថិតនៅក្នុងភាពអាចជឿជាក់បាន ជាបឋម នៃឯកសារដែលបានស្នើឡើងនេះទេ⁹⁹។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការជំទាស់ទាំងអស់នេះនឹងត្រូវយកទៅពិចារណានៅក្នុងពេលកំណត់អំពីតម្លៃទៅលើភស្តុតាងទាំងនេះនៅក្នុងសាលក្រម។ លើសពីនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់នេះ រួមទាំងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងជើងទំព័រពាក់ព័ន្ធនៃដីកាដោះស្រាយ និង/ឬទទួលបានពីកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ដែលទទួលបានសច្ចៈធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បាន គឺមានលក្ខណៈអាចទុកចិត្តបាន ជាបឋម។ អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងដប់ ដែលបានផ្តល់ដោយសាក្សីដែលបានទទួលមរណភាពទៅហើយ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក, ផ្នែកទី ២)¹⁰⁰។

⁹⁸ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។

⁹⁹ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់លើភាពអាចជឿជាក់បាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលមិនមានភ្ជាប់ជាមួយនូវខ្សែអាត់សម្លេងនៅក្នុងសំណុំរឿង ហើយនិងចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ព ក៏ដូចជាដោយបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងស្ថាប័នដទៃទៀតដែលមិនស្ថិតក្រោម អ.វ.ត.ក (ចម្លើយតបបឋមរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤៦, ចម្លើយតបរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤៦, ៤៥-៥២, ចម្លើយតបរបស់ ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ៣៤-៤៥)។

¹⁰⁰ ដោយសារតែកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងអស់នេះត្រូវបានផ្តល់នូវលេខ E3 នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីឯកសារកាលពីពេលមុន និង/ឬ នៅក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីនានានោះ អង្គជំនុំជម្រះសូមអះអាងចំពោះឯកសារ E3 ទាំងនោះដោយយល់ឃើញថាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងអស់នេះបំពេញបានតាមបទដ្ឋានជាធរមានចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងប្រតិចារិក។

Handwritten signature

៤.២.៣. ឯកសារដទៃទៀត

- 31. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់អត្តសញ្ញាណឯកសារចំនួន ២៤ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១២ ដែលត្រូវបានកែប្រែ ថាមិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។ ឯកសារទាំងនោះរួមមានសុន្ទរកថា និងកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ ប៉ុល ពត ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, សុន្ទរកថារបស់អតីតមន្ត្រីមួយរូបនៃអង្គការ UNICEF ប្រតិចារិកនៃឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ និងរបាយការណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងចេតនាក្នុងការស្វែងរកបុគ្គលដែលបាត់ខ្លួន (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក, ផ្នែកទី៣) ¹⁰¹។ បទដ្ឋាននៃភាពអាចទទួលយកបាន ដែលមានលក្ខណៈវិតបន្តិចខ្ពស់ ដូចមានចែងក្នុងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនេះ អាចអនុវត្តបានតែចំពោះកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក ហើយបទដ្ឋាននេះ មិនប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងដទៃទៀតនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ ឯកសារទាំង ២៤ នេះ គ្រាន់តែចាំបាច់ត្រូវមានភាពអាចជឿជាក់បាន និងភាពពាក់ព័ន្ធ ជាបឋម អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប៉ុណ្ណោះ។
- 32. អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ឯកសារទាំងអស់នេះ រួមទាំងឯកសារដែលបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងជើងទំព័រនៃដីកាដោះស្រាយ មានភាពពាក់ព័ន្ធ ជាបឋម ចំពោះសំណុំរឿង ០០២/០១។ បន្ថែមពីលើនេះ ការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីទាំងអស់ ចំពោះភាពអាចជឿជាក់បាននៃឯកសារដែលបានស្នើឡើងទាំងនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិបទដែលឯកសារនោះត្រូវបានធ្វើឡើង ដូចជាមូលហេតុពិតប្រាកដអំពី ប្រភព និង/ឬ គោលបំណងនៅពីក្រោយបណ្តាឯកសារដែលមានប្រភពមកពីខាងក្រៅ អ.វ.ត.ក ជាដើម¹⁰²។ ការជំទាស់ទាំងអស់នេះមិនមែនអំពីភាពអាចជឿជាក់បាន ជាបឋម នៃភស្តុតាងដែលបានស្នើឡើង ដូច្នេះការជំទាស់ទាំងអស់នេះត្រូវយកទៅពិចារណានៅក្នុងការកំណត់តម្លៃ ប្រសិនបើមាននៅក្នុងសាលក្រម។ បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យលើឯកសារដែលបានស្នើឡើងទាំងនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ឯកសារទាំងអស់នេះអាចជឿជាក់បាន ជាបឋម។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចទទួលយកឯកសារទាំងនេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក, ផ្នែកទី ៣)។

¹⁰¹ ភស្តុតាងនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងក្នុងលក្ខណៈធម្មតា ដោយបុគ្គលដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ ផ្សេងពីការផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខតុលាការ ដូច្នេះភស្តុតាងទាំងនេះមិនអាចចាត់ទុកថាជាចម្លើយសាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទេ (ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១២ ទំព័រ ៧៦-៧៧ (ជាភាសាអង់គ្លេស), សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ Galic កថាខណ្ឌ ២៨-៣១ សូមមើលផងដែរ ការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៥៧)។

¹⁰² ចម្លើយតបបឋមរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤៦, ចម្លើយតប នួន ជា កថាខណ្ឌ ៤០-៤២, ៤៥-៥២ ចម្លើយតប ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ៣៤-៤៥។

20 / 12

៤.២.៤. ភស្តុតាងនៃអង្គហេតុដែលបានស្នើឡើង ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១

- 33. សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ បានស្នើសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក ដែលពួកគេបានទទួលស្គាល់ថាហួសពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ (បើទោះបីជាមានការអះអាងថាឯកសារទាំងនេះសំខាន់សម្រាប់បង្ហាញពីគោលនយោបាយបាបទូទៅ ព្រមទាំងបរិបទ និងធាតុផ្សំជាអប្បបរមានា) ¹⁰³។ នួន ជា និងខៀវ សំផន បានជំទាស់ ¹⁰⁴។
- 34. អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រមទាំងប្រតិចារិក និងឯកសារដទៃទៀតសរុបចំនួន ១២២ នេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ផ្នែកអង្គហេតុ ដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះ មិនត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងដើងទំព័រដែលពាក់ព័ន្ធនៃដីកាដោះស្រាយ ដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ នោះទេ ដូច្នេះមិនមានសច្ចុប្បន្នភាពពាក់ព័ន្ធនោះទេ។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះ មិនមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញារួចផុតពីបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងរបស់ខ្លួន អំពីគោលនយោបាយសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងដីកាដោះស្រាយ ឬក៏អំពីលក្ខណៈនៃការវាយប្រហារជាប្រព័ន្ធ និងក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំទៅលើប្រជាជនស៊ីវិលឡើយ។ តាមពិត កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកចំនួន ១,៣៩៩ ដែលត្រូវបានទទួលយកដោយសេចក្តីសម្រេចនេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក) ក្រៅពីពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយនោះ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះ មានចំណុចគំរូជា រួម និងជាតំណាងនៃទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ ព្រមទាំងគោលនយោបាយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដូចមានកំណត់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០២។ អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចបដិសេធសំណើសុំឱ្យទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំង ១២២ ដែលមានលក្ខណៈច្រំដែល និងមិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែកទី ២)។

៤.២.៥. ភស្តុតាងថ្មី (វិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)

¹⁰³ សំណើខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៨-១២, ១៨-១៩, ២០-២៨, ៣០-៣៤, សំណើដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ៣, ២៤, ២៨-៣០, ៤២, សំណើដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ៩។

¹⁰⁴ ចម្លើយតប ខៀវ សំផន កថាខណ្ឌ ៣៤-៤៥, ចម្លើយតបបឋម នួន ជា កថាខណ្ឌ ៣៧-៣៩, ចម្លើយតប នួន ជា កថាខណ្ឌ ១៥, ១៧-២៣។

Handwritten signature

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

៤.២.៥.១. សំណើកែប្រែថ្មីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

35. សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ១៥ ដែលទទួលបានដោយរួមទាំង ពីការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ហើយមិនមាននៅក្នុងបញ្ជីនៃភស្តុតាងរបស់ខ្លួន យោងតាមវិធាន ៨០(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ¹⁰⁵។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះត្រូវបានធ្វើឡើង នៅចន្លោះខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ រហូតដល់ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយត្រូវបានបង្ហាញជូនភាគីនានានៃ សំណុំរឿង ០០២ នៅថ្ងៃទី ០២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២¹⁰⁶។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ កំណត់ហេតុទាំង នេះត្រូវបានស្នើសុំនៅក្នុងសំណើកែប្រែថ្មីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កាលពីថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ត្រឹមតែឱ្យមានការទទួលយកតែប៉ុណ្ណោះ។ អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ភាគីត្រូវតែបង្ហាញថាខ្លួនបានយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការស្វែងរក និង បង្ហាញភស្តុតាងដែលមិនអាចរកបានមុនពេលបើកការជំនុំជម្រះ និង/ឬមិនមាននៅក្នុងបញ្ជីស្របតាម វិធាន ៨០(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានដាក់សំណើដោយមានសម្គាល់ហេតុ អនុលោមតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហព្រះ- រាជអាជ្ញាមិនបានបង្ហាញពីការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការស្វែងរក និង/ឬបង្ហាញភស្តុតាងថ្មី ដែលបានស្នើឡើងក្នុងគោលបំណងចោទប្រកាន់ ក្នុងរយៈពេលជាងពីរឆ្នាំ ក្រោយពេលដែលសហព្រះ- រាជអាជ្ញាបានទទួល និងក្នុងរយៈពេលជាងមួយឆ្នាំ ក្រោយពេលដែលឯកសារទាំងនេះត្រូវបានបង្ហាញ ដល់អង្គជំនុំជម្រះ និងភាគីនានាឡើយ។

36. ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយពិចារណាថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយថ្មីចំនួនបួនក្នុងចំណោមកំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយថ្មីទាំងអស់នេះ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដោយសាក្សីដែលបានមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំ រឿង ០០២/០១ ដែលក្នុងពេលផ្តល់សក្ខីកម្មនោះ មេធាវីការពារក្តីមានឱកាសសួរដេញដោលទៅលើ សាក្សី ទើបអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ចម្លើយទាំងនេះនឹងត្រូវទទួលការ វាយតម្លៃរួម ជាមួយសក្ខីកម្មដែលសាក្សីទាំងនោះបានផ្តល់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងបួននេះទៅក្នុងសំណុំរឿង និងដាក់កំណត់ហេតុ ទាំងនេះនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក ផ្នែកទី ៤)។ អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធមិនទទួល

¹⁰⁵ សំណើដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព កថាខណ្ឌ ២, ឧបសម្ព័ន្ធ ១២ កែប្រែថ្មី។

¹⁰⁶ ការបង្ហាញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីចម្លើយសាក្សីសំណុំរឿង ០០២ នៅក្នុងសំណុំ រឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែលអនុលោមតាមអនុស្សរណៈ E127/4 របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ០២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២, E127/5។

Siv

យកចម្លើយសាក្សីថ្មីៗផ្សេងទៀតចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងទេ ហើយសម្រេចបដិសេធនៅលើសំណើសុំ
ដាក់បញ្ចូលឯកសារទាំងអស់នេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែកទី ៣)។

**៤.២.៥.២. “សំណើរបស់ នួន ជា សុំឱ្យកោះហៅសាក្សី ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់អំពី
គោលនយោបាយនៃការកំណត់មុខសញ្ញាមន្ត្រីរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ”**

37. ក្នុងករណីដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់មុខសញ្ញាមន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
ត្រូវបានទទួលយក ជំនួសការផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់នោះ នួន ជា ស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះឱ្យកោះហៅ
សាក្សីចំនួន ១១១ នាក់ដែលបានផ្តល់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះ¹⁰⁷។ អង្គជំនុំជម្រះសូមកត់
សម្គាល់ថា សាក្សីមួយរូបក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងអស់នេះត្រូវបានស្នើកាលពីពេលមុនដោយ នួន ជា
ហើយ សាក្សីប្រាំពីររូបទៀតត្រូវបានស្នើកាលពីពេលមុនដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា¹⁰⁸។ អង្គជំនុំជម្រះ
បានសម្រេចរួចហើយថា តើសាក្សីរូបណាខ្លះ ដែលនឹងមិនត្រូវកោះហៅមកបង្ហាញខ្លួននៅក្នុង
សវនាការនោះ¹⁰⁹។ ហេតុដូច្នេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងសាក្សីទាំងប្រាំបីរូបនេះ មេធាវីការពារក្តីពិតជាបានស្នើ
សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការពិចារណាឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចពីមុនរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការមិនកោះ
ហៅសាក្សីទាំងអស់នេះ។ មិនមានការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុថ្មីនោះទេ។ ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះ

¹⁰⁷ សំណើសុំកោះហៅរបស់ នួន ជា កថាខណ្ឌ ៩ -២០, ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី ២៣ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៥១-៥៤ និង ៥៩-៦០
(ជាភាសាអង់គ្លេស)។ នួន ជា កំណត់អត្តសញ្ញាណសាក្សីដែលគាត់ស្នើសុំឱ្យកោះហៅ ព្រមទាំងចម្លើយពាក់ព័ន្ធដែលមានក្នុង
ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសំណើរបស់គាត់ (ឧបសម្ព័ន្ធ ក សាក្សីដែលដកស្រង់ដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់
ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ពីគោលនយោបាយកំណត់មុខសញ្ញាចំពោះមន្ត្រី និងទាហានលន់ នល់ ដែលត្រូវសម្លាប់ E291/2.1)។

¹⁰⁸ នួន ជា កាលពីមុនបានស្នើសុំសាក្សី TCW-38។ សហព្រះរាជអាជ្ញាកាលពីមុនបានស្នើសុំសាក្សី TCW-79, TCW-155, TCW-
160, TCW-298, TCW-347, TCW-380 និង TCW-486។

¹⁰⁹ កាលវិភាគសម្រាប់ឯកសារចុងក្រោយ និងសវនាការដទៃទៀត ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ សម្រាប់ការសាកសួរជនជាប់ចោទ និង
ចម្លើយតបចំពោះសារណា E263 និង E288/1, E288/1/1 ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣, សារអេឡិចត្រូនិករបស់លោកស្រី
Susan LAMB កម្មវត្ថុ៖ ការជូនដំណឹងជាមុនអំពីសាក្សីបន្ថែមដែលត្រូវកោះហៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ជាការឆ្លើយតបចំពោះ
សំណើរបស់ភាគីនានា ក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ E292 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ II៖ បុគ្គល
ដែលត្រូវបានស្នើឡើងដោយភាគី ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ប៉ុន្តែជាចុងក្រោយមិនត្រូវបានស្តាប់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំ
ជម្រះ (ត្រូវបានផ្ញើជាឯកសារថតចម្លងផ្តល់ជូនជាមុន ទៅដល់ភាគីនានា ដោយមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
កាលពីថ្ងៃទី ០៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣)។

សម្រេចមិនទទួលយកសំណើរបស់ នួន ជា ដែលសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន បដិសេធមិនកោះហៅសាក្សីទាំងប្រាំបីរូបនេះ¹¹⁰។

38. ពាក់ព័ន្ធនឹងសាក្សីនៅសល់ ១០៣ នាក់ទៀត ដែល នួន ជា ស្នើសុំឱ្យកោះហៅនោះ អង្គជំនុំជម្រះសូមធ្វើការកត់សម្គាល់ថា នួន ជា ត្រូវបានជូនដំណឹងចាប់តាំងពីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ មកថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងចង់ដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីជំនួសឱ្យការស្តាប់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់របស់សាក្សីទាំងនេះ ដែលកំពុងត្រូវបានស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី។ បន្ទាប់ពីអង្គជំនុំជម្រះបានចេញសេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នៅថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ មក សហព្រះរាជអាជ្ញាបានជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះ និងភាគី អំពីបញ្ជីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលកែប្រែថ្មី ដែលខ្លួនបានស្នើឡើងក្នុងខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ និង ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣¹¹¹។ សេចក្តីសម្រេចរបស់ នួន ជា ក្នុងការមិនស្នើសុំសាក្សីទាំងនេះ កាលពីពេលមុន បើទោះបីជាខ្លួនទទួលបានការជូនដំណឹងថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងនេះអាចត្រូវបានទទួលយកជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ តាំងពីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ ក៏ដោយ មិនមែនជាការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការស្វែងរក និងស្នើសុំភស្តុតាងនេះទេ ជាពិសេសក្នុងដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃការជំនុំជម្រះនេះ។ ហេតុដូច្នោះ នួន ជា មិនបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចបដិសេធលើសំណើនេះ។

39. ទោះជាក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះសូមកត់សម្គាល់ថា លើកលែងតែកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីតែមួយប៉ុណ្ណោះ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីទាំងអស់ ដែលបានស្នើឡើង

¹¹⁰ ដោយពិចារណាថាវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានចែងពីការពិចារណាឡើងវិញ ទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះ អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនពិចារណាលើសំណើពាក់ព័ន្ធបញ្ជាដែលខ្លួនបានសម្រេចរួចហើយនោះទេ។ ជាជំនួស ភាគីនានាអាចប្តឹងសាទុក្ខសេចក្តីសម្រេចក្នុងពេលវេលាសមស្របមួយ ឬដាក់សំណើថ្មីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ នៅពេលមានយុត្តិកម្មដោយកាលៈទេសៈថ្មី (សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ អៀង សារី សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ចំពោះសម្បទារបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការចូលរួមសវនាការ ព្រមទាំងសំណើបំពេញបន្ថែម E238/11/1 ថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៧, សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា ជើងទំព័រ ២៨ ថ្ងៃទី ០៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៤៩១)។

¹¹¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីទាំងអស់ដែលបានស្នើឡើង ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងបញ្ជីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ លើកលែងតែកំណត់ហេតុចំនួនមួយចេញ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណើខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់ ក.ស.ព (ឯកសារ D108/6/15) ហើយលើកលែងតែចម្លើយចំនួនប្រាំបួនចេញ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណើដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ ក.ស.ព ដែលបានដាក់កាលពីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (ឯកសារ D108/6/15, D232/86, D125/66, E190.1.63, D125/96, D125/116, D25/26, D125/120 និង D125/89) ។

SR / K

ដោយ នួន ជា ហើយមាននៅក្នុងសំណើកែប្រែថ្មីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានោះ ត្រូវបានទទួលយក¹¹²។ ក្នុងករណីដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដូចជាចម្លើយសាក្សីទាំងនេះជាដើម បានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌនានានោះ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចរួចហើយថា ដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឆាប់រហ័ស ចម្លើយទាំងអស់នេះត្រូវទទួលយក ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ដូច្នោះគឺអនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះលែងត្រូវការវត្តមានរបស់អ្នកផ្តល់ចម្លើយនៅចំពោះមុខតុលាការ¹¹³។

៤.២.៦. ឧបសគ្គបន្ថែមទៀតចំពោះឱកាសក្នុងការសួរដេញដោល

40. សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកចំនួន ៣២ នៅក្នុងសំណើកែប្រែថ្មីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កាលពីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះមានកំណត់នៅក្នុងបញ្ជីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប៉ុន្តែមិនមាននៅក្នុងសំណើ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទេ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែកទី ៤) ¹¹⁴។ អង្គជំនុំជម្រះបានបង្គាប់ដល់ភាគីនានាឱ្យដាក់បញ្ជីកែប្រែថ្មីស្តីពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិកដែលស្នើសុំឱ្យទទួលយក ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ត្រឹមថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២¹¹⁵។ នៅខែ តុលាឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះបានណែនាំបន្ថែមដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យធ្វើការ

¹¹² ឯកសារលេខ IS19.149 ត្រូវបានដកចេញដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានអនុវត្តដោយយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង្ហាញឯកសារនេះ (សូមមើល ផ្នែក ៤.២.៦ និងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែកទី ៤)។

¹¹³ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ២៣-៣៣។

¹¹⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំង ៣២ នេះ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដោយសាក្សីដែលមិនបានមកបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ហើយដែលមិនបានទទួលយកកាលពីពេលមុន។ អង្គជំនុំជម្រះដឹងអំពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកបន្ថែម ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១២ ដែលត្រូវបានកែសម្រួល និង ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣ ដែលត្រូវបានកែសម្រួល ប៉ុន្តែមិនមាននៅក្នុងសំណើខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់ក.ស.ព។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនិងប្រតិចារិកទាំងនេះ អាចត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដោយសាក្សី ដែលមកបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ និង/ឬ ដែលត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះកាលពីមុន ព្រមទាំងទទួលបានលេខ E3។ ស្ថិតក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា ភាគីនានាទទួលបានការជូនដំណឹង និងមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការជំទាស់ ចំពោះឯកសារទាំងអស់នេះ ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញាមានការយឺតយ៉ាវក្នុងការដាក់ សម្រាប់ឱ្យពិចារណារួមជាមួយលក្ខណៈសម្បត្តិដែលមានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ។

¹¹⁵ សេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កថាខណ្ឌ ៣៤-៣៦, ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី។ នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ ដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃដំណើរការនីតិវិធីឆាប់រហ័ស អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់បន្តិច ភាគីនានាត្រូវបញ្ជាក់យ៉ាងយូរបំផុតត្រឹមថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ អំពីចម្លើយនានាដែលខ្លួនចង់ស្នើសុំ ពាក់ព័ន្ធសំណុំរឿង ០០២/០១ (អនុស្សរណៈខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣)។

Signature

បង្ហាញឱ្យបានឆាប់បំផុត ថាតើចម្លើយសាក្សីណាខ្លះដែលខ្លួនលែងចង់ស្នើសុំ ហើយអង្គជំនុំជម្រះ បង្គាប់ថា រាល់ការជំទាស់ចំពោះសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កាលពីខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ ត្រូវ ដាក់ឱ្យបានមុនថ្ងៃ ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣¹¹⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានបង្ហាញពីចេតនាស្នើសុំ ដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លើសពីអ្វីដែលបានកំណត់នៅក្នុងសំណើកាលពីខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់ខ្លួននោះឡើយ។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់អះអាងពីរដងទៀត រួម ទាំងការអះអាងបន្ទាប់ពីមានការពង្រីកវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០១ ដែលដាក់បញ្ចូលការកាប់ សម្លាប់មន្ត្រីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នៅទួលពោធិ៍ជ្រៃ ថា សំណើខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញា ដែលរួមបញ្ចូលទាំងសំណើសុំដំណាក់កាលទី១ និងសំណើសុំដំណាក់កាលទី២ នោះ គឺជាបញ្ជី ស្នើសុំស្តីពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិកចុងក្រោយ និងអាចប្រើប្រាស់បាន¹¹⁷។ ទើប តែនៅថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ គឺជាងប្រាំបីខែ បន្ទាប់ពីដាក់សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ និងប្រហែលជាពីរសប្តាហ៍មុនកាលបរិច្ឆេទកំណត់ដែលដាក់ដោយអង្គជំនុំជម្រះ សម្រាប់ឱ្យភាគីនានាដាក់ការជំទាស់នោះ ទើបសហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់សំណើកែប្រែប្រើរបស់ខ្លួន ដែលរួមបញ្ចូលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកដែលមិនបានស្នើសុំនៅក្នុងសំណើខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ របស់ខ្លួន ប៉ុន្តែសំណើនេះមិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណឯកសារនោះទេ។

41. អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ពាក់ព័ន្ធនឹងឯកសារទាំង ៣២ ដែលបានដាក់ បញ្ចូលយើងនៅក្នុងសំណើកែប្រែកាលពីខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបាន អនុវត្តដោយមានការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់នោះទេ ដូច្នេះវាជាការរាំងស្ទះឱកាសក្នុងការសួរដេញ ដោល ដូចដែលបានតម្រូវដោយវិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ជាលទ្ធផល អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធសំណើ សុំទទួលយកឯកសារទាំងនេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែកទី ៤)។

42. លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា សំណើសុំ D22/3246 របស់ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ថាជាឯកសារ “សម្ងាត់បំផុត” រហូតដល់ថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៣។ នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលពាក់ព័ន្ធបានស្នើសុំ ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ឡើងវិញ ហើយទន្ទឹមនឹងគ្នានោះ ក៏បានដកសំណើកាលពីមុនរបស់ខ្លួន ដែលបាន

¹¹⁶ អនុស្សរណៈខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩ និង ១៤។

¹¹⁷ សំណើខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២, សំណើខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៦-៧។

Handwritten signature/initials

ស្នើសុំវិធានការការពារ¹¹⁸។ អង្គជំនុំជម្រះបានច្រានចោលសំណើសុំវិធានការការពារនេះ កាលពីថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ ហើយបានកំណត់ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ D22/3246 ជាឯកសារ “សម្ងាត់” វិញ នៅថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៣¹¹⁹។ ប្រហែលជាប្រាំខែមុន គឺនៅថ្ងៃទី ០៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីនាំមុខបានធ្វើ “ការសាកសួរយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ហើយរង់ចាំការសម្រេចចុងក្រោយ ទៅលើស្ថានភាពនៃដីកាសុំវិធានការការពារ” ដើម្បីឱ្យចម្លើយសាក្សីដែល “សម្ងាត់បំផុត” ហើយ ដែលភាគីផ្សេងទៀតមិនអាចចូលពិនិត្យបាននោះ ត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ឡើងវិញ ឬក៏ត្រូវបានដក ចេញពីសំណើកែប្រែប្រែរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី¹²⁰។ ដោយសារតែមិនបានស្វែងរកការចាត់ចំណាត់ ថ្នាក់ឡើងវិញ ឬក៏មិនបានស្វែងរកការដកឯកសារ D22/3246 ចេញពីបញ្ជីកែប្រែប្រែរបស់ខ្លួនស្តីពី កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលត្រូវបានស្នើឡើង ឱ្យបានមុនកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់សេចក្តីជំទាស់ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ដូចដែលសហមេធាវីនាំមុខបានបញ្ជាក់ លើកមុនថាខ្លួននឹងធ្វើនោះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហមេធាវីនាំមុខមិនបានយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់ គ្រាន់ក្នុងការបង្ហាញឯកសារ D22/3246 នោះទេ។ ទាំងមេធាវីការពារក្តី ក៏ដូចជាសហព្រះរាជអាជ្ញា មិនអាចចូលមើលឯកសារទាំងអស់នេះ មុនពេលខ្លួនដាក់សេចក្តីជំទាស់ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនឹង បណ្តាឯកសារ ដែលបានស្នើសុំដាក់ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ឬនិយាយតាមពិតទៅគឺមិនអាចចូល មើលរហូតដល់មានការចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ឡើងវិញ ចំពោះឯកសារ D22/3246 ដោយអង្គជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៣។ ដោយមិនមានឱកាសក្នុងការសួរដេញដោលឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព នោះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចបដិសេធសំណើសុំដាក់ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះ ឯកសារលេខ D22/3246 នេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ផ្នែកទី ៥)។

៤.២.៧. កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រតិចារិក របស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបាន បង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ

43. សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ បានស្នើសុំដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក ចំនួន ២៤៧ របស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ។

¹¹⁸ លិខិតសុំដកចេញសំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំឱ្យមានវិធានការការពារ E2/21 ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣។
¹¹⁹ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តីចំពោះសំណើទាំងអស់សុំវិធានការការពារ ដែលត្រូវបានស្នើសុំក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ព្រមទាំងចម្លើយតប ចំពោះសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យធ្វើការកោះហៅឡើងវិញ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស សារិន ហើយនិងដីកាបង្គាប់ឱ្យ វាយតម្លៃជាផ្លូវការចំពោះតម្រូវការសម្រាប់វិធានការការពារ (E286), E293 ថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៩។
¹²⁰ សំណើដែលត្រូវបានកែសម្រួលរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ១០។

Handwritten signature

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងភាពអាចទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងប្រតិចារិកនៅសំណុំរឿង ០០១/១៥ សីហា ២០១៣/សាធារណៈ

នៅពេលដែលសាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមកបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខ ពេលនោះមេធាវីការពារក្តី មានឱកាសសួរតទល់ជាមួយពួកគាត់ទាក់ទងនឹងចម្លើយ និងប្រតិចារិក។ ចម្លើយទាំងអស់នេះមិនចាំ បាច់បំពេញតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ដូចមានកំណត់ក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនោះ ទេ។ ប៉ុន្តែ ចម្លើយទាំងនោះគ្រាន់តែត្រូវបំពេញតាមលក្ខណៈតម្រូវនៃភាពអាចទទួលយកបានជាទូទៅ ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ៨៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប៉ុណ្ណោះ។

44. អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងនេះរបស់សាក្សី និងដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ ដែលបានបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ មានភាពពាក់ព័ន្ធ និងអាច ជឿជាក់បាន ជាបឋម។ លើសពីនេះ ទៀត ដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបែប នេះត្រូវទទួលការពិចារណា ជាមួយនឹងភស្តុតាងដទៃទៀតរបស់សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដោយសារតែកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងអស់នេះ មិនទាន់បានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គ ជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះក្នុងពេលនេះសម្រេចទទួលយកចម្លើយសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែល បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ហើយអង្គជំនុំជម្រះនឹងវាយតម្លៃនៅពេលបញ្ចប់កិច្ច ដំណើរការនីតិវិធី តាមសភាពជាក់ស្តែង ចំពោះតម្លៃនៃភស្តុតាងរបស់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំង អស់នេះ (ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក ផ្នែកទី ៥)។

តាមសម្ភាសន៍ហេតុខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖

សម្រេចអនុញ្ញាតតាមសំណើ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ ដែលស្នើសុំដាក់នៅចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក ដូចមានកំណត់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក ។

សម្រេចបដិសេធ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីនាំមុខ ដែលស្នើសុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គ- ជំនុំជម្រះនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិក ដូចមានកំណត់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ខ ។

សម្រេចបដិសេធ សំណើរបស់ នួន ជា ដែលសុំឱ្យកោះហៅសាក្សីបន្ថែម ១១១ នាក់ (ឯកសារ E291/2)។

សូមវត្តក ដល់ភាគីទាំងអស់ថា រាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ត្រូវតែមានជាបីភាសាផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក យ៉ាងយូរ បំផុតត្រឹមពេលដាក់សារណាបញ្ចប់កិច្ចពិភាក្សាដេញដោល។

Handwritten signature

ប្រកាសថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចបានកំណត់ក្នុងសេចក្តីសម្រេចនេះ ព្រមទាំងសារណា និងការជំទាស់នានា ត្រូវ
ទទួលបានការពិចារណាពីអង្គជំនុំជម្រះ នៅពេលវាយតម្លៃពិតម្តែ និងទម្ងន់ ប្រសិនបើមានចំពោះកំណត់ហេតុ
ស្តាប់ចម្លើយ និងប្រតិចារិកទាំងអស់ដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសាលក្រម។ *sm /c*

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៣

ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

[Handwritten signature]
និស ណុន